

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA MORĄG DO ROKU 2023

MORĄG, 2016

Spis treści

Streszczenie	4
Wstęp	10
1. Podstawowe informacje o mieście	12
2. Diagnoza sytuacji przestrzenno – społeczno –gospodarczej.....	14
2.1. Sfera przestrzenna	14
2.1.1. Struktura funkcjonalno–przestrzenna miasta	14
2.1.2. Uwarunkowania przyrodnicze i ochrony środowiska.....	15
2.1.3. Uwarunkowania kulturowe	17
2.1.4. Własność gruntów i budynków	21
2.1.5. Infrastruktura techniczna	23
2.1.6. Identyfikacja problemów w sferze przestrzennej	31
2.2. Sfera gospodarcza.....	32
2.2.1. Główni pracodawcy i struktura zatrudnienia	32
2.2.2. Struktura działalności gospodarczej	35
2.2.3. Turystyka	41
2.2.4. Identyfikacja problemów w sferze gospodarczej.....	43
2.3. Sfera społeczna.....	44
2.3.1. Struktura demograficzna i społeczna	44
2.3.2. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia	53
2.3.3. Infrastruktura społeczna - edukacja i ochrona zdrowia	61
2.3.4. Organizacje pozarządowe	68
2.3.5. Identyfikacja problemów w sferze społecznej	70
2.4. Sfera mieszkaniowa	71
2.5. Analiza SWOT.....	73
3. Założenia procesu rewitalizacji	76
3.1. Kryteria wyboru obszaru zdegradowanego/obszaru rewitalizacji	76
3.2. Wyniki analizy wskaźnikowej, zasięg obszaru zdegradowanego/obszaru rewitalizacji, charakterystyka obszaru	79

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA MORĄG DO ROKU 2023

3.3.	Cele rewitalizacji oraz kierunki działań rewitalizacyjnych.....	109
3.4.	Identyfikacja podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	110
3.5.	Wizja wyprowadzania obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego.....	130
3.6.	Realizacja zasady partnerstwa i partycypacja.....	131
3.7.	Mechanizmy zapewnienia komplementarności.....	139
3.7.1.	Komplementarność przestrzenna.....	139
3.7.2.	Komplementarność problemowa.....	141
3.7.3.	Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	144
3.7.4.	Komplementarność międzyokresowa.....	144
3.7.5.	Komplementarność źródeł finansowania.....	146
3.8.	Oczekiwane wskaźniki osiągnięć procesu rewitalizacji.....	154
3.9.	Analiza możliwości budżetowych Morąga w zakresie realizacji przedsięwzięć zaplanowanych do realizacji w ramach procesu rewitalizacji.....	156
4.	Nawiązanie do dokumentów strategicznych.....	159
5.	System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	168
6.	System monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	169
	Rekomendacje i wnioski.....	171
	Spis tabel.....	174
	Spis rysunków.....	175

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Streszczenie

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Morąg do roku 2023 jest zgodny z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, opublikowanymi przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju w dniu 3 lipca 2015 roku.

Na treść dokumentu składa się sześć rozdziałów. Rozdziały 1, 2 stanowią część diagnostyczną Programu, charakteryzującą sferę przestrzenną, gospodarczą i społeczną miasta Morąg oraz identyfikującą najważniejsze problemy w ww. sferach. Z uwagi na społeczny wymiar rewitalizacji szczególnie istotna jest sfera społeczna, która zawiera kwestie dotyczące trendów i struktury demograficznej miasta oraz infrastruktury społecznej, a także opisuje organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie Morąga oraz określa grupy społeczne wymagające wsparcia w ramach programu rewitalizacji. W sferze gospodarczej przedstawiono m.in. strukturę działalności gospodarczej oraz strukturę zatrudnienia. Dodatkowo dokonano charakterystyki mieszkalnictwa na terenie miasta. Podsumowaniem części analitycznej dokumentu jest analiza SWOT.

Rozdział trzeci stanowi część główną dokumentu. Dokonano tu delimitacji obszaru rewitalizacji metodą analizy wskaźnikowej, do której wykorzystano następujące wskaźniki:

- W₁ - liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców,
- W₂ - udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym,
- W₃ - odsetek osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym w ogólnej liczbie bezrobotnych,
- W₄ - odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności,
- W₅ - liczba przestępstw i wykroczeń stwierdzonych (poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi), w tym czyny karalne nieletnich na 1 000 mieszkańców obszaru,
- W₆ - liczba przestępstw popełnionych przez osoby nieletnie na 1 000 osób nieletnich,
- W₇ - liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób,
- W₈ - frekwencja w wyborach parlamentarnych 25.10.2014 r.,

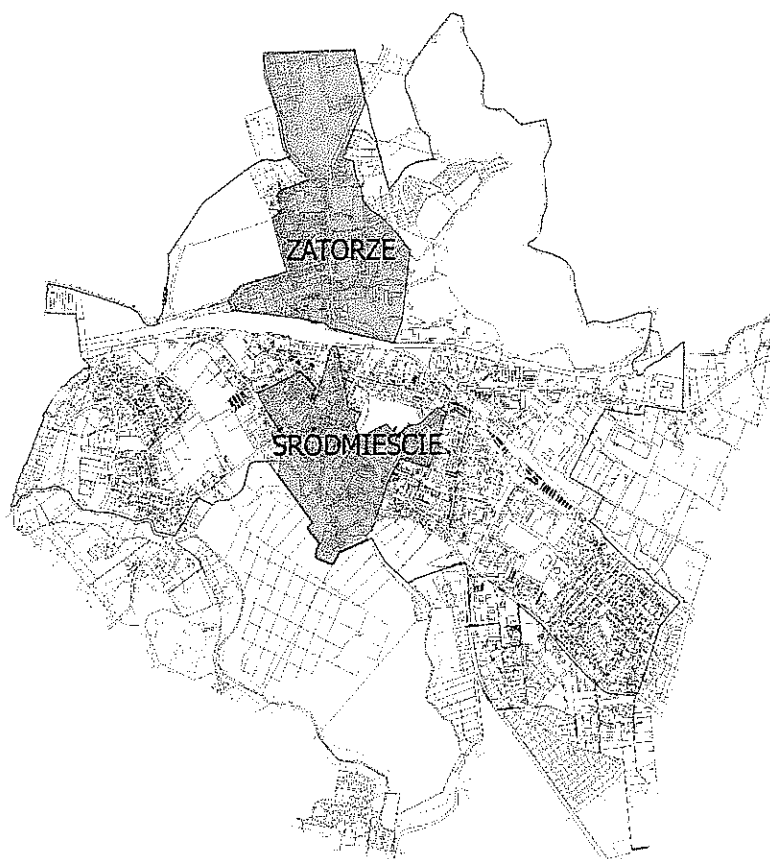

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

W procesie delimitacji obszaru rewitalizacji uwzględniono zasadność ujęcia obszarów zdegradowanych o istotnym znaczeniu dla rozwoju miasta. Ponadto zwrócono uwagę na dotykające obszary problemy o charakterze gospodarczym, technicznym lub przestrzenno-funkcjonalnym. Problem w sferze gospodarczej odzwierciedla wskaźnik W₇, natomiast problemy w sferach technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej zostały ujęte opisowo. Znajdują się wśród nich m.in.: degradacja stanu technicznego budynków czy niski poziom efektywności energetycznej obiektów (o którym świadczy liczba planowanych inwestycji o charakterze termomodernizacyjnym).

Granice obszarów rewitalizacji przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 1 Obszary rewitalizacji w Morągu

Źródło: Opracowanie własne

Następnie scharakteryzowano obszary rewitalizacji, uwzględniając zapisy dokumentów planistycznych gminy.

Z uwagi na potrzeby rewitalizacyjne, zidentyfikowane potencjały oraz negatywne zjawiska społeczne, przestrzenno-funkcjonalne, gospodarcze i techniczne wyznaczono cel nadrzędny oraz katalog celów strategicznych i operacyjnych. Celem głównym procesu rewitalizacji jest: **Wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego**. Cel ten został doprecyzowany następującymi celami strategicznymi i operacyjnymi:

Cel strategiczny 1 – Reintegracja społeczna:

- Cel operacyjny 1.1: Tworzenie podmiotów ekonomii społecznej;
- Cel operacyjny 1.2: Działalność terapeutyczna;
- Cel operacyjny 1.3: Wsparcie działalności organizacji pozarządowych;
- Cel operacyjny 1.4: Aktywizacja społeczna i zawodowa.
- Cel operacyjny 1.5 – Podniesienie świadomości historycznej mieszkańców miasta;

Cel strategiczny 2 – Funkcjonalna i estetyczna przestrzeń:

- Cel operacyjny 2.1: Integracja przestrzenno-funkcjonalna;
- Cel operacyjny 2.2: Zagospodarowanie przestrzeni publicznych;
- Cel operacyjny 2.3: Podniesienie atrakcyjności osiedleńczej obszarów rewitalizowanych
- Cel operacyjny 2.4: Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa.

Cel strategiczny 3 – Wysoka jakość środowiska:

- Cel operacyjny 3.1: Działania na rzecz gospodarki niskoemisyjnej;
- Cel operacyjny 3.2: Zwiększenie różnorodności roślinnej.

Realizacja powyższych celów wynikać będzie z realizacji projektu zintegrowanego pn.

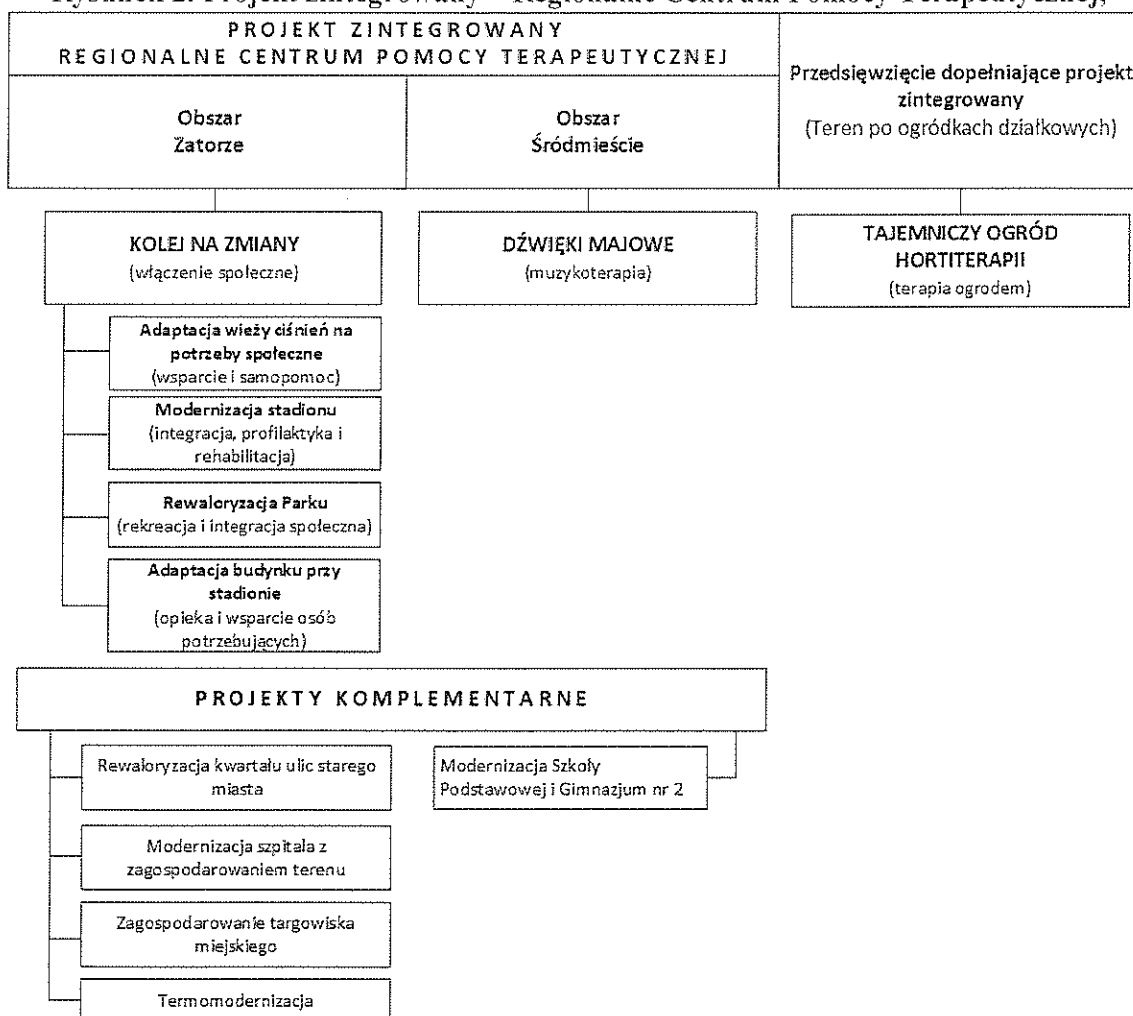
Regionalne Centrum Pomocy Terapeutycznej.

Przedsięwzięcia składające się na projekt zintegrowany, uzupełniające je przedsięwzięcia dopełniające oraz działania komplementarne przedstawia następujący rysunek.

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Rysunek 2. Projekt zintegrowany – Regionalne Centrum Pomocy Terapeutycznej,

Źródło: Opracowanie własne

Koncepcja projektu zintegrowanego została opracowana w odpowiedzi na wypracowane na bazie zdiagnozowanych problemów cele rewitalizacji jak również z uwzględnieniem istniejących potencjałów Morąga.

Projekt zintegrowany - Regionalne Centrum Pomocy Terapeutycznej - zostanie wykreowany na bazie istniejącej infrastruktury, której zostaną nadane nowe funkcje umożliwiające podejmowanie działań na rzecz pomocy i wsparcia dla dzieci i młodzieży

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

z zaburzeniami psychofizycznymi, dla osób starszych, osób dotkniętych ubóstwem, czy długotrwale bezrobotnym. Przedsięwzięcia w ramach projektu zintegrowanego będą realizowane na obszarach rewitalizacji: Zatorze i Śródmieście. Ponadto projekt zintegrowany uzupełniony będzie o przedsięwzięcie realizowane na terenie po ogródkach działkowych przy ulicy Sienkiewicza.

W dalszej części dokumentu przedstawiono mechanizmy zapewnienia komplementarności, katalog proponowanych wskaźników produktu i rezultatu procesu rewitalizacji, analizę możliwości budżetowych Morąga w zakresie realizacji przedsięwzięć zaplanowanych w ramach procesu rewitalizacji oraz wizję obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji wraz z mechanizmem realizacji zasady partnerstwa i partycypacji.

Na etapie przygotowywania LPR ważnym elementem włączającym społeczeństwo były narzędzia komunikacji jednostronnej (m.in. plakaty informacyjne, audycje w mediach czy ogłoszenia w lokalnej prasie) oraz narzędzie komunikacji ze sprzężeniem zwrotnym (m.in. spotkania konsultacyjne czy zamieszczanie materiałów po spotkaniach na stronie internetowej miasta), natomiast głównym instrumentem realizacji zasady partnerstwa, przedstawionym w LPR, jest wypracowana koncepcja pod nazwą „Manufaktura Pracy Organicznej” (MPO). MPO jest kolektywem związanym stałą współpracą, mającym wspólny cel dostrzegany przez wszystkie współdziałające w jego ramach jednostki. W LPR podkreślono, że efektywność działania MPO zapewni wola współpracy jej członków, sprawna i otwarta komunikacja, a także podział zadań. W dokumencie zaproponowana została lokalizacja MPO, metodologia wylaniania LIDERA (kilkuosobowego zespołu koordynującego pracę MPO), przedstawiono partnerów MPO oraz mechanizmy włączenia społeczeństwa w jego działalność.

W rozdziale czwartym określono zgodność LPR z celami następujących dokumentów strategicznych:

- Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Morąg
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Morąg na lata 2016 – 2025
- Zintegrowana Strategia Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Ostródzko - Itawskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2015-2025

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA MORĄG DO ROKU 2023

- Strategia Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Województwa Warmińsko - Mazurskiego do roku 2025
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2014 – 2020
- Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Całego Obszaru Miasta Morąg

Rozdział 5 i 6 to opis mechanizmów wdrażania i monitorowania Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Wstęp

Wiele dzielnic oraz miast na terenie całej Polski zagrożonych jest całkowitą degradacją społeczno-ekonomiczną, ze względu na pogłębiające się problemy: społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, środowiskowe czy techniczne. Przejawami tego procesu są: postępująca dekapitalizacja zabudowy miejskiej i przestrzeni publicznych, niszczenie obiektów o wartościach kulturowych, ograniczenie działalności gospodarczej, zagrożenie przestępczością oraz szereg społecznych zachowań patologicznych.

W celu przeciwdziałania ww. negatywnym zjawiskom gmina Morąg przystąpiła do opracowania „Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Morąg do roku 2023”.

Programem rewitalizacji jest inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, ze zm.) wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Prace nad programem rewitalizacji rozpoczęły się od zidentyfikowania najbardziej zdegradowanych części miasta. Przywrócenie do życia tych obszarów jest konieczne dla rozwoju miasta. Obszarami tymi są:

- Strefa śródmiejska, czyli Stary Rynek oraz obszary znajdujące się w jego najbliższym sąsiedztwie;
- Fragment Osiedla Zatorze wzdłuż ulicy Żeromskiego.

Opracowany Lokalny Program Rewitalizacji ma na celu wyprowadzenie tych obszarów ze stanu kryzysowego, co wpłynie pozytywnie na rozwój społeczno-gospodarczy zarówno obszarów zdegradowanych jak i całego miasta. Niezmiernie ważnym aspektem programu jest również podniesienie warunków i jakości życia całej społeczności Morąga.

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Morąg, ze względu na swoje atrakcyjne położenie wśród terenów nadjeziornych, posiada potencjał inwestycyjny, miasto otwarte jest na rozwój, a także na integrację lokalnych społeczności oraz integrację z innymi regionami.

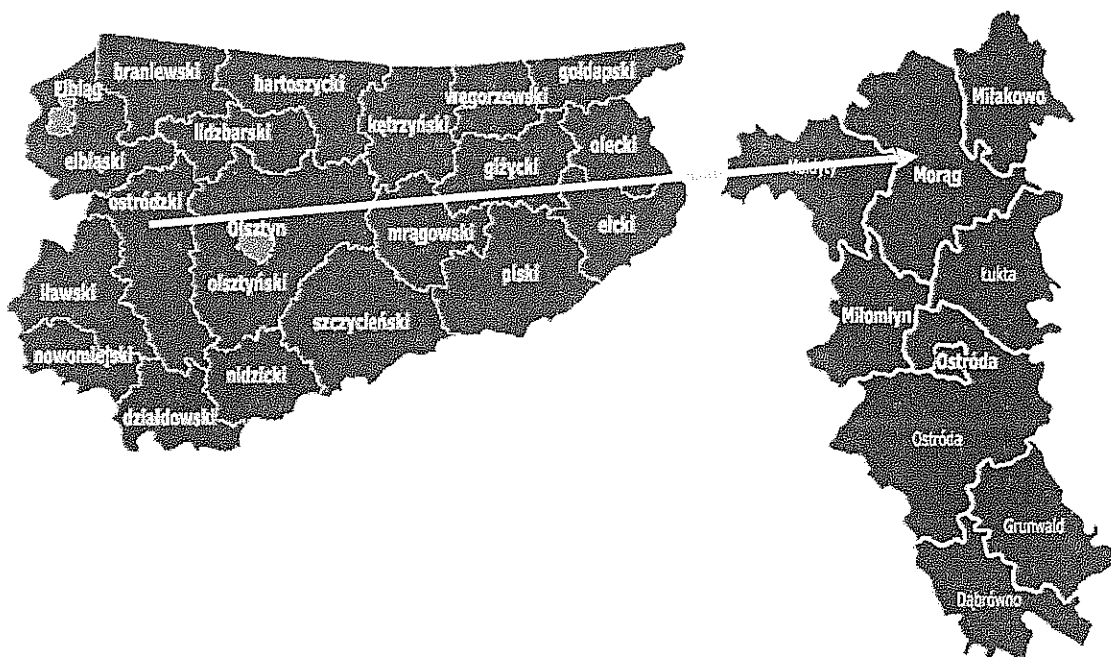
Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

1. Podstawowe informacje o mieście

Miasto Morąg położone jest w zachodniej części województwa warmińsko – mazurskiego, w powiecie ostródzkim, na Pojezierzu Iławskim. Morąg zlokalizowany jest pomiędzy jeziorem Skiertąg od północnego wschodu a „Rozlewiskiem Morąskim” od południowego zachodu.

Rysunek 2. Położenie Gminy Morąg na tle województwa oraz powiatu

Źródło: www.gminy.pl

Miasto zajmuje powierzchnię 6,2 km², co stanowi 0,35% powierzchni powiatu ostródzkiego, zamieszkuje je 14 269 mieszkańców (stan na 31.12. 2014 r.). W przeszłości w Morągu znajdowała się siedziba powiatu morąskiego, a w latach 1975 - 1998 należał on do województwa olsztyńskiego. Obecnie miasto jako centrum administracji, kultury, handlu, i obsługi regionalnej stanowi siedzibę gminy miejsko – wiejskiej Morąg. Jest ono położone

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

między 53°54'58,57"N szerokości geograficznej północnej a 19°55'40,25"E długości geograficznej wschodniej.

Miasto jest zlokalizowane:

- ok. 10 km od drogi szybkiego ruchu E7 (Gdańsk – Warszawa – Chyżne),
- ok. 26 km od Ostródy,
- ok. 46 km od Olsztyna,
- ok. 275 km od Warszawy,
- 100 km od przejścia granicznego w Bezledach,
- 81 km od przejścia granicznego w Braniewie,

Morąg posiada dogodne połączenia komunikacyjne, gdyż krzyżują się tutaj ważne szlaki komunikacyjne:

- droga wojewódzka nr 519 (Stary Dzierzgoń – Małdyty - Morąg),
- droga wojewódzka nr 527 (Dzierzgoń - Rychliki - Pasłek – Morąg - Łukta - Olsztyn),
- droga wojewódzka nr 528 (Orneta – Miłakowo - Morąg),
- sieć dróg powiatowych.

W Morągu funkcjonują także dogodne połączenia kolejowe PKP, autobusowe PKS, a także przewoźników prywatnych.

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

2. Diagnoza sytuacji przestrzenno – społeczno – gospodarczej

2.1. Sfera przestrzenna

2.1.1. Struktura funkcjonalno–przestrzenna miasta

Na terenie Morąga wyróżniono pięć jednostek strukturalnych zainwestowania miejskiego oraz jedną jednostkę o charakterze przyrodniczym organicznie związaną z miastem, chociaż znajdującą się poza jego granicami administracyjnymi.

W strukturze funkcjonalnej Morąga wyróżniamy:

- **jednostkę strukturalną A** – to obszar obejmujący środkową część intensywnej zabudowy o śródmiejskim charakterze; występuje tutaj zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna wraz ze Starym Miastem oraz usługi publiczne; znaczna część tych terenów jest objęta ochroną konserwatorską, występują znaczne rezerwy terenu na dalszy rozwój;
- **jednostkę strukturalną B** – tereny obejmujące północno-zachodnią część miasta z przeważającą funkcją mieszkaniową w zabudowie jednorodzinnej, częściowo objęta ochroną konserwatorską, jednostka posiada rezerwy terenu na dalszy rozwój;
- **jednostkę strukturalną C** – obszar obejmujący północną część miasta charakteryzujący się dominującą zabudową mieszkaniową jednorodziną, z niewielką liczbą zabudowy wielorodzinnej, w jej skład wchodzi kompleks koszarowy jednostki wojskowej objęty ochroną konserwatorską oraz strefy zieleni parkowej, rezerwy terenowe tej jednostki są ograniczone;
- **jednostkę strukturalną D** – tereny północno-wschodniej części miasta wzdłuż torów kolejowych, jest to dzielnica przemysłowo-składowa posiadająca rezerwy terenu na dalszy rozwój;
- **jednostkę strukturalną E** – obszar obejmujący południową część miasta, charakteryzujący się dominującą zabudową jednorodziną i posiadający znaczne rezerwy

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

na dalszy rozwój, przewidziano tutaj również rezerwę na strefę przemysłową, część zabudowy objęta została ochroną konserwatorską;

- **jednostkę strukturalną F** – tereny występujące na zachód od śródmieścia stanowiące użytek ekologiczny wraz z otaczającymi go terenami zielonymi, które są funkcjonalnie powiązane z dużymi zespołami zieleni miejskiej tworząc system ekologiczny miasta.

W strukturze zagospodarowania przestrzennego Morąga do najpoważniejszych obszarów problemowych zaliczamy:

- konieczność poprawy estetyki przestrzeni miejskiej;
- brak uporządkowania starej tkanki urbanistycznej;
- konieczność odpowiedniego zabudowania pustych przestrzeni;
- potrzeba rewaloryzacji obiektów infrastruktury społecznej, budynków o dużym znaczeniu architektonicznym oraz historycznym;
- konieczność przeprowadzenia remontów i przebudowy elewacji, fasad oraz dachów budynków przeznaczonych na cele gospodarcze, kulturalne i szkoleniowe;
- potrzeba remontu i przebudowy infrastruktury technicznej, zwłaszcza w zakresie ochrony środowiska;
- konieczność poprawy funkcjonalności ruchu kołowego oraz pieszego.

2.1.2. Uwarunkowania przyrodnicze i ochrony środowiska

Miasto oraz gmina Morąg pod względem budowy geologicznej znajdują się w zasięgu zlodowacenia bałtyckiego. Należą do podprowincji Pojezierze Południowobałtyckie i makroregionu Pojezierze Wschodniopomorskie w mezoregionie Pojezierze Iławskie. Tutejsze obszary charakteryzują się lekko falistą rzeźbą terenu o deniwelacjach rzędu 5 – 10 m. Taka forma krajobrazu, odznaczająca się bogatą rzeźbą morenową, jest efektem wcześniejszej działalności lodowca oraz jego wód roztopowych fazy pomorskiej zlodowacenia bałtyckiego.

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Na obszarze gminy Morąg znajduje się główny wododział między zlewnią Wisły oraz Zalewu Wiślanego. Strefa wododziałowa przebiega w północnej części gminy w kierunku zachód - wschód i oddziela zlewnię pojezierną od zlewni rzecznej. Z kolei we wschodniej części strefa wododziałowa przebiega w kierunku północ - południe. Z uwagi na wododziałowe położenie gminy występują tutaj krótkie, kilkukilometrowe ciek wodne. W środkowej i południowej części gminy odbiornikami zanieczyszczonych wód płynących są jeziora, które na skutek kumulacji zanieczyszczeń podlegają procesom degradacji.

Wody podziemne gminy Morąg stanowią przede wszystkim wody ze źródeł wglębnych, które nie są narażone na zanieczyszczenia w wyniku dobrej izolacji od powierzchni terenu. Natomiast w południowej części gminy z uwagi na stosunkowo płytko zalegający użytkowy poziom wód podziemnych (5 – 30 m ppt.) nie występuje dostateczna izolacja od powierzchni terenu. Wody te są podatne na degradację poprzez infiltrację zanieczyszczeń z powierzchni terenu.

Od północnego wschodu do miasta przylega jezioro Skiertąg, należące do zlewni rzeki Drwęcy. To jezioro rynnowe o powierzchni blisko 80 ha. Jego linia brzegowa jest dość dobrze rozwinięta i łagodnie styka się z wodą. Na brzegach akwenu oprócz miejskich zabudowań rozciągają się pola uprawne i nieużytki oraz niewielki las. Wody jeziora należą do trzeciej klasy czystości i są podatne na degradację. Wynika to z faktu, że przez wiele lat zbiornik był wykorzystywany przez miejscowy tartak do moczenia pni drzew. Od kilku lat jezioro nie jest już używane przez przemysł do produkcji, co powoduje stopniowe, powolne samooczyszczanie wody. W 2001 r. zrewaloryzowano plażę wokół jeziora i zmieniono je w tereny rekreacyjne. Akwen jest miejscem występowania wielu gatunków ryb, występują tu m.in.: szczupaki, węgorze, okonie, karasie, sandacze, karpie i płocie.

Na południowo-zachodnim krańcu miasta znajduje się Rozlewisko Morąskie (dawniej Jezioro Morąskie). To użytek ekologiczny obejmujący swoim zasięgiem 121,63 ha. Rozlewisko stanowi ekosystem bagienny z licznymi gatunkami roślin wodno – błotnych (m.in. liczne gatunki ryb: szczupaki, liny, okonie, karasie, karpie i płocie), a także jest miejscem gniazdowania ponad 150 gatunków ptaków, w tym między innymi: kania rdzawa, kania czarna,

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

orlik krzykliwy, błotniak zbożowy, bielik, krogulec, kobuz (18 gatunków znajduje się na liście „Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt”) i przystankiem dla ptaków migrujących. Zlatują tu m.in.: gęsi gęgawe, gęsi zbożowe i gęsi białoczelne. Wcześniej do rozlewiska sływały ścieki bytowe z Morąga. Obecnie teren ten poddano rekultywacji, wybudowano nową groblę, powstały dwie wieże widokowe, ustawiono tablice edukacyjne tworząc ścieżkę edukacyjną.

Na terenie miasta oraz gminy Morąg nie występują formy ochrony przyrody takie jak: park narodowy, rezerwat przyrody, park krajobrazowy lub zespół przyrodniczo – krajobrazowy. Istnieją natomiast obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne oraz pomniki przyrody.

Zgodnie z podziałem Polski na dzielnice klimatyczne miasto położone jest w dzielnicy mazurskiej, która z kolei należy do najchłodniejszych obszarów naszego kraju. Klimat w obrębie miasta charakteryzuje się dużą zmiennością, która jest wynikiem ścierania się wpływów klimatu oceanicznego w postaci prądów płynących z północnego zachodu oraz klimatu kontynentalnego płynącego z południowego wschodu. Duży wpływ na kształtowanie się tutejszego klimatu ma bliska odległość od Morza Bałtyckiego, ukształtowanie terenu, wzniesienia nad poziomem morza, duża liczba zbiorników wód jeziornych oraz bagien. Średnia roczna temperatura powietrza na tym obszarze wynosi 7,2°C, przy czym najzimniejszym miesiącem jest styczeń, ze średnią temperaturą -3°C, a najcieplejszym lipiec, ze średnią temperaturą 17,2°C. Średnia roczna suma opadów wynosi 650 mm, natomiast długość okresu wegetacyjnego wynosi ok. 206 dni. Dominują tutaj wiatry z kierunku zachodniego i północno - zachodniego.

2.1.3. Uwarunkowania kulturowe

Miasto Morąg leży w historycznej krainie Pogezania, na terenach określanych od XVI wieku jako Prusy Górne. W najdawniejszych czasach ziemie te zamieszkiwało plemię staropruskich Pogezan. Po zdobyciu Pogezanii przez Krzyżaków rozpoczęto budowanie drewnianej strażnicy w miejscu przyszłego zamku. Następnie wzniesiono kamienne i ceglane

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

mury oraz budynki, które stały się siedzibą krzyżackich urzędników. Z czasem wokół zamku rozwinęła się osada: powstały domy i warsztaty przedstawicieli rzemiosł obsługujących zakonników i żołnierzy. Osada w 1327 r. otrzymała prawa miejskie. Miasto od samego początku zostało ulokowane w dobrych, łatwych do obrony, warunkach terenowych. Od południa dostępu do Morąga broniło Jezioro Morąskie (obecnie Rozlewisko Morąskie), od zachodu strumień zwany Młyńskim, od północy Staw Młyński, na wschodzie wykopano i umocniono dwa rowy. W pierwszej połowie XIV w. powstały kamienne obronne mury z trzema bramami, a układ zabudowań oparto na planie czworokąta. Na środku kwadratowego rynku wznosił się typowo gotycki ratusz. W pobliżu zamku (od strony południowo - wschodniej) powstał kościół parafialny pod wezwaniem św. Piotra i Pawła. W XVI w. terytorium miasta stało się świeckim księstwem stanowiącym lenno Polski, przez następne stulecia, aż do 1945 r., Morąg należał do państwa pruskiego. Na przełomie wieków rozwój miasta był zakłócany licznymi klęskami żywiołowymi, pożarami oraz epidemiami.

W mieście istnieje znaczna ilość obiektów zabytkowych, świadczących o wielowiekowej i ciekawej historii Morąga (jak chociażby: kościół farny, ratusz miejski, pałac szlachecki), zabytkowe układy ruralistyczne oraz inne cenne świadectwa dawnych kultur. Wśród obiektów wpisanych do rejestru zabytków zdecydowanie dominują budynki o funkcji mieszkalnej. W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowy wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru.

Tabela 1. Zabytki na terenie Morąga (stan na 30.06.2015 r.)

L.p.	Wyszczególnienie	Nr rejestru
1.	Założenie urbanistyczne starego miasta	582(M/103) z 21.09. 1960
2.	Kościół parafialny pod wezwaniem Św. Piotra i Pawła (XIV – XV)	64 (M/8, M/9) z 16.09.1949
3.	Kaplica cmentarna na dawnym cmentarzu ewangelickim (2 połowa XVII, 1 połowa XIX)	3790 z 18.03.1987
4.	Cmentarz żydowski (1 połowa XIX)	3674 z 09.01.1992
5.	Park miejski (początek XX)	3682 z 09.01.1992
6.	Mury obronne (1 połowa XIV)	583 z 21.09.1960
7.	Zamek (skrzydło pn. zach., k. XII XIX – XX)	65 z 27.06.1953

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

L.p.	Wyszczególnienie	Nr rejestru
8.	Ratusz (XV, k. XVII)	63 z 27.06.1953
9.	Pałac Dohnów (XVII – XVIII)	66 z 27.06.1953
10.	Dom, ul. Kwiatowa 1 (1910)	2576 z 18.03.1987
11.	Dom, ul. 11 Listopada 5	2594 z 18.03.1987
12.	Dom, ul. 11 Listopada 17 (połowa XIX)	3792 z 18.03.1987
13.	Dom, ul. 3 Maja 4 (początek XX)	2579 z 18.03.1987
14.	Dom, ul. 3 Maja 9	2580 z 18.03.1987
15.	Dom, ul. Osińskiego 1 (1 połowa XIX)	2583 z 18.03.1987
16.	Dom, ul. Osińskiego 8	2584 z 18.03.1987
17.	Dom, ul. Osińskiego 9	2585 z 18.03.1987
18.	Dom, ul. Osińskiego 10	2586 z 18.03.1987
19.	Dom, ul. Reymonta 6 (XVIII)	863 z 20.08.1968
20.	Dom, ul. Samulowskiego 10 (1 połowa XIX)	3794 z 18.03.1987
21.	Dom, ul. Zamkowa 6 (XVIII, 1931)	858 z 21.08.1968
22.	Dom, ul. Zamkowa 16 (2 połowa XIX)	3791 z 18.03.1987 (nie istnieje)
23.	Rogatka miejska, ul. Żeromskiego 18 (połowa XIX)	3793 z 18.03.1987
24.	Wodociągowa wieża ciśnień, komunalna, ul. Dąbrowskiego 11 (1906)	2574 z 18.03.1987

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa

Na terenie miasta Morąg funkcjonują:

- **Moraski Dom Kultury** - to samorządowa instytucja kultury prowadząca wielokierunkową działalność rozwijającą i zaspokajającą potrzeby kulturalne mieszkańców oraz upowszechniającą i promującą w zakresie kultury lokalnej w kraju i za granicą. Do jej podstawowych zadań należą m.in.:
 - ✓ organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej,
 - ✓ organizowanie spektakli, koncertów, festiwali, wystaw, imprez artystycznych, rozrywkowych oraz turystycznych,
 - ✓ koordynowanie działań na terenie miasta w zakresie organizacji imprez kulturalnych,

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

- ✓ stwarzanie warunków dla amatorskich ruchów artystycznych, kół, klubów zainteresowań, sekcji, zespołów,
- ✓ prowadzenie działalności instruktażowo - metodycznej.

W ramach Morąskiego Domu Kultury działają sekcje oraz koła zainteresowań, są to m.in.: koło plastyczne, koło teatralno - ruchowe, aerobik, gimnastyka artystyczna, koło szachowe i warcabowe, koło literackie, koło modelarskie, Chór Seniora "Morążanki", Koło Rencistów i Emerytów. W Morąskim Domu Kultury funkcjonuje także Kino "Narie".

- **Miejska Biblioteka Publiczna im. K.I. Gałczyńskiego** - placówka sprawuje nadzór nad bibliotekami publicznymi na terenie miasta i gminy Morąg, sieć biblioteczną MBP stanowi pięć filii bibliotecznych zlokalizowanych na terenie gminy. W ostatnich latach nastąpiła komputeryzacja biblioteki, czytelnicy mają możliwość skorzystania z wypożyczeń zbiorów multimedialnych. Placówka prowadzi współpracę z lokalnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwoju kultury i twórczości lokalnych artystów.
- **Muzeum im. J.G. Herdera** – stanowi jeden z siedmiu oddziałów Muzeum Warmii i Mazur, mieści się w dawnym pałacu Dohnów, znajduje się tu ekspozycja o patronie Muzeum (Johannie G. Herderze - najznakomitszym mieszkańcu Morąga) oraz wystawy sztuki i rzemiosła artystycznego. W czterech pomieszczeniach barokowego pałacu urządzono ekspozycje o charakterze wnętrz mieszkalnych: komnatę barokową z przełomu XVIII i XIX w., salonik biedermeierowski z lat 1815 - 1850, gabinet w typie II empire z lat 1852 -1870 oraz salonik secesyjny z przełomu XIX i XX w. Każdego roku w sierpniu organizowany jest festyn historyczny popularyzujący placówkę i postać wybitnego filozofa.
- **Galeria i pracownia sztuki w ratuszu** w Morągu - placówka organizuje liczne wystawy i wernisaże.
- **Morąska Izba Pamięci Historycznej** - mieści się w odrestaurowanych piwnicach zabytkowego ratusza. Placówka prowadzona przez Bractwo Historyczne MAWRIN oraz

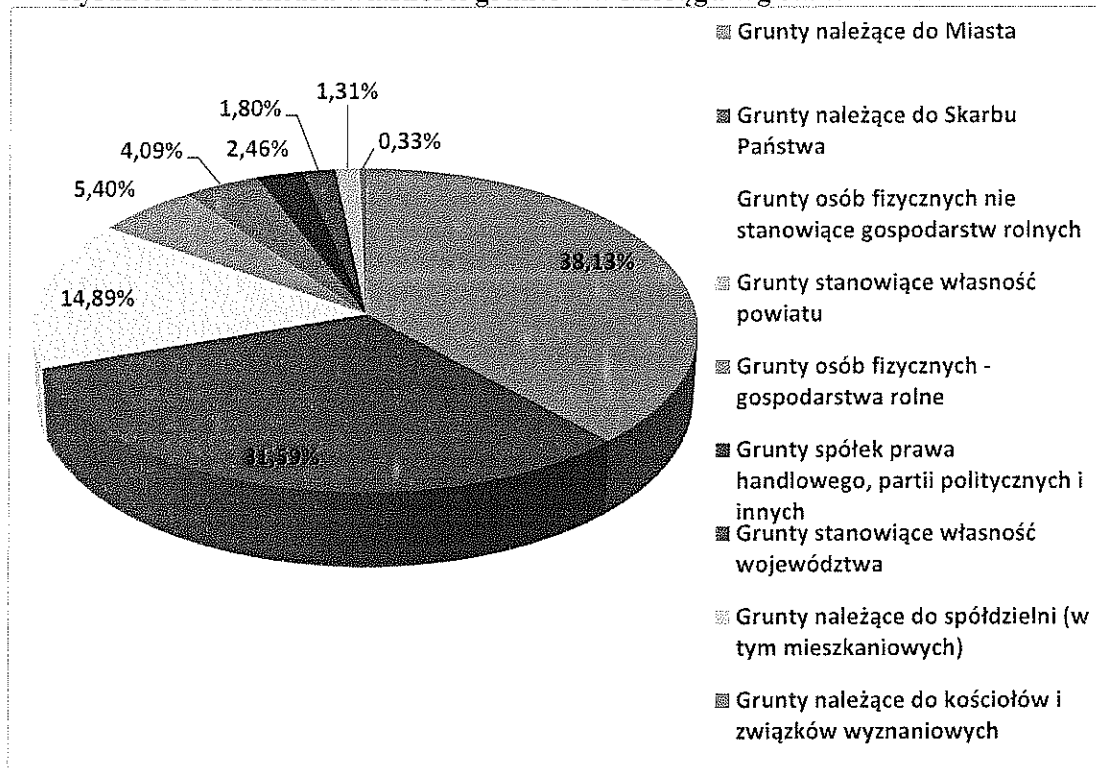

Miejską Bibliotekę Publiczną w Morągu ma na celu gromadzenie przedmiotów związanych z miastem, mających istotne i emocjonalne znaczenie dla jego mieszkańców.

2.1.4. Własność gruntów i budynków

Grunty znajdujące się administracyjnie w granicach miasta Morąg zajmują łącznie powierzchnię 611 ha. Największa część - 233 ha - jest własnością Miasta, stosunkowo duży jest także udział gruntów Skarbu Państwa (193 ha, w tym Jezioro Skiertąg - 91 ha). Grunty pozostające w użytkowaniu osób fizycznych (niestanowiących gospodarstw rolnych) zajmują 91 ha, natomiast grunty należące do osób fizycznych (gospodarstwa rolne) - 25 ha.

Rysunek 3. Struktura własności gruntów w Morągu wg stanu na 30.06.2008 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Morągu

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Własność powiatu stanowią 33 ha gruntów, z kolei województwa 11 ha. Grunty spółdzielni (w tym mieszkaniowych) to 8 ha, kościoły i związki wyznaniowe są w posiadaniu 2 ha, a właścicielami 15 ha gruntów są spółki prawa handlowego, partie polityczne i inne.

Tabela 2. Struktura zagospodarowania gruntów w Moragu

Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)	Udział (%)
Użytki rolne w tym:	108	17,0%
<i>użytki rolne - grunty orne</i>	72	11,5%
<i>użytki rolne - łąki trwałe</i>	13	2,1%
<i>użytki rolne - pastwiska trwałe</i>	18	2,8%
<i>użytki rolne - grunty rolne zabudowane</i>	3	0,4%
<i>użytki rolne - grunty pod rowami</i>	2	0,2%
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione w tym:	2	0,2%
<i>grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - lasy</i>	2	0,2%
Grunty pod wodami w tym:	81	13,0%
<i>grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi</i>	81	13,0%
Grunty zabudowane i zurbanizowane w tym:	342	54,8%
<i>grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe</i>	111	18,0%
<i>grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe</i>	31	5,1%
<i>grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane</i>	62	10,1%
<i>grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny zurbanizowane niezabudowane</i>	34	5,3%
<i>grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku</i>	17	2,5%
<i>grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi</i>	63	10,1%
<i>grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - kolejowe</i>	24	3,7%
Nieużytki	29	4,2%
Tereny różne	69	10,8%
Ogółem	611	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

W strukturze zagospodarowania gruntów (Tabela 2.) w Morągu przeważają grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe - stanowią one 18% ogólnej powierzchni miasta. Nieco mniejszym udziałem odznaczają się grunty po wodami powierzchniowymi płynącymi - 13%. Znaczącym udziałem charakteryzują się także grunty orne - 11,5% oraz tereny różne - 10,8%.

2.1.5. Infrastruktura techniczna

2.1.5.1. Komunikacja

W Morągu przecinają się drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne.

Przez miasto przebiega 5,867 km dróg wojewódzkich. Są to:

- droga nr 519 (Stary Dzierzgoń – Małdyty – Morąg),
- droga nr 527 (Dzierzgoń – Rychliki – Pasłek – Morąg – Łukta – Olsztyn),
- droga nr 528 (Orneta – Miłakowo – Morąg).

Morąg przecinają także drogi powiatowe (o nawierzchni bitumicznej, brukowej, gruntowej, żużlowej i innej). Do tej kategorii na obszarze miasta zaliczamy:

- drogę nr 1211N (Morąg – Sambród),
- drogę nr 1178N (Morąg – Bogaczewo),
- drogę nr 1215N (Morąg – Wola Kudypska),
- drogę nr 1180N (Morąg do drogi 1190N).

Na terenie miasta występuje także ponad 8 km dróg gminnych (o nawierzchni gruntowej, bitumicznej, brukowej oraz z płyt betonowych), które mają lokalny charakter.

Ze względu na brak wystarczających środków finansowych na utrzymanie dróg oraz wzmożony ruch turystyczny, stan techniczny dróg powiatowych na terenie Morąga jest niezadowalający. Wymagają one niezbędnej modernizacji. Poprawa stanu technicznego dróg jest szczególnie ważna z uwagi na prawidłowe funkcjonowanie miasta i gminy oraz

bezpieczeństwo mieszkańców. Konieczne jest także rozbudowanie i zmodernizowanie infrastruktury okołodrogowej (chodników, ścieżek rowerowych czy wiaduktów).

2.1.5.2. Zaopatrzenie w energię elektryczną, gazową i ciepłą

Głównym dostawcą energii elektrycznej dla Morąga jest Energa - Operator S. A. Oddział w Olsztynie.

Zapotrzebowanie miasta na energię elektryczną zaspokaja energia elektryczna przesyłana liniami SN 15 kV, wychodzącymi z węzłowej stacji wysokiego napięcia 110/15 kV GPZ Morąg. Rozdzielnia 110 kV w GPZ Morąg jest zasilana linią WN 110 kV Mątki - Morąg z systemowej stacji elektroenergetycznej MĄTKI oraz linią WN 110 kV Morąg - Pasłek. W GPZ Morąg funkcjonują dwa transformatory 110/15 kV o mocy 25 MVA. Rozbudowa istniejącej sieci elektroenergetycznej SN 15kV i nN 0,4 kV jest konieczna w przypadku przyłączania nowych obiektów lub zwiększania mocy przez obiekty już istniejące. Konieczna jest także modernizacja istniejących linii napowietrznych 110 kV GPZ Mątki – GPZ Morąg i GPZ Morąg - GPZ Pasłek. Niezbędna jest wymiana przewodów oraz konstrukcji wsporczych i przebudowa w zakresie obecnych pasów technologicznych – linii i konstrukcji wsporczych. Umożliwi to w przyszłości kilkukrotne zwiększenie możliwości przesyłowych oraz przyłączanie kolejnych odnawialnych źródeł wytwórczych.

W poniższej tabeli zaprezentowano dane dotyczące liczby odbiorców energii elektrycznej wraz z jej zużyciem w Morągu na przestrzeni lat 2009 - 2013.

Tabela 3. Odbiorcy energii elektrycznej w Morągu w latach 2009 - 2013

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Odbiorcy energii elektrycznej na niskim napięciu	4 717	4 719	4 536	4 567	4 597
Zużycie energii elektrycznej na niskim napięciu (MWh)	9 367	9 518	8 481	8 713	8 606
Zużycie energii elektrycznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca (kWh)	664,8	648,9	581,7	600,4	597,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Miasto jest zgazyfikowane. Dostawcą gazu dla Morąga jest Polska Spółka Gazownictwa Oddział w Gdańsku. Przez teren gminy do miasta Morąg przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 100 PN 6,3 MPa relacji Dobre Miasto - Morąg wybudowany w 1991 r. W mieście infrastrukturę zasilania uzupełniają trzy stacje gazowe średniego ciśnienia:

- stacja redukcyjno - pomiarowa o przepustowości $Q = 1\ 600\ \text{Nm}^3/\text{h}$,
- stacja pomiarowa o przepustowości $Q = 200\ \text{Nm}^3/\text{h}$,
- stacja pomiarowa o przepustowości $Q = 250\ \text{Nm}^3/\text{h}$.

Na terenie miasta występuje sieć gazowa średniego i niskiego ciśnienia. W przypadku gdy podmioty ubiegające się o przyłączenie uzyskają odpowiednie wskaźniki opłacalności ekonomicznej istnieją techniczne możliwości zasilania z sieci gazowej.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2013 r. na terenie miasta długość czynnej sieci rozdzielczej wzrosła w porównaniu do roku 2009 o 1,8%, natomiast liczba ludności korzystającej z sieci gazowej spadła w analogicznym okresie o 1,7% (w 2013 r. z sieci gazowej korzystało 68,4% ogólnej liczby mieszkańców Morąga).

Dane na temat sieci gazowej w Morągu prezentuje poniższa tabela.

Tabela 4. Sieć gazowa w Morągu w latach 2009 - 2013

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Długość czynnej sieci ogółem (m)	28 467	28 496	28 814	28 814	28 857
Długość czynnej sieci przesyłowej (m)	6 640	6 640	6 640	6 640	6 640
Długość czynnej sieci rozdzielczej (m)	21 827	21 856	22 174	22 174	22 217
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	410	425	438	444	448
Odbiorycy gazu (gosp.)	3 543	3 516	3 509	3 545	3 487
Zużycie gazu (tys. m ³)	1 444,9	1 539,3	1 420,8	1 305,2	1 294,5
Ludność korzystająca z sieci gazowej	9 991	10 283	10 248	9 927	9 823

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Gospodarka ciepła na terenie miasta opiera się głównie na działalności największego dostawcy - Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w Morągu, który swym zasięgiem obejmuje większą część miasta. Odbiorcami są nie tylko odbiorcy indywidualni, ale także: zakłady usługowe i produkcyjne, szkoły, urzędy, spółdzielnie mieszkaniowe i wspólnoty mieszkaniowe. Głównym źródłem ciepła jest kotłownia rejonowa, która nieprzerwaną pracą w pełni zaspokaja potrzeby odbiorców w zakresie energii cieplnej z dwóch kotłów fluidalnych. W ostatnich latach przeprowadzono niezbędne remonty kotłów - poddano je modernizacji z jednoczesną zmianą systemu spalania na rusztowe. Efektem czego są znacznie mniejsze koszty wytwarzania energii cieplnej. Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej posiada trzy kotłownie lokalne, które nie wymagają stałego nadzoru. Energia produkowana w PEC w Morągu dostarczana jest do odbiorców za pomocą sieci ciepłowniczej wykonanej w technologii preizolowanej oraz kanałowej.

Ponadto potrzeby ciepłe mieszkańców miasta są zaspokajane poprzez małe lokalne kotłownie i indywidualne źródła energii (w zabudowach jednorodzinnych), które z reguły są opalane paliwem stałym. Kotłownie i piece węglowe mają niekorzystny wpływ na środowisko. Podczas spalania wytwarza się dwutlenek węgla, który w znacznym stopniu szkodzi środowisku naturalnemu, wzrasta tzw. emisja niska, co często objawia się smogiem. Z tego względu indywidualne kotłownie i piece węglowe stają się istotnym źródłem zanieczyszczeń powietrza. Niezbędne zatem jest ich zmodernizowanie i przejście na wykorzystywanie paliw ekologicznych.

2.1.5.3. Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzania ścieków prowadzi Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. w Morągu. W zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę przedsiębiorstwo zajmuje się ujmowaniem, uzdatnianiem i dostarczaniem wody usługobiorcom za pomocą urządzeń wodociągowych.

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Na terenie miasta funkcjonują dwie stacje uzdatniania wody, które w pełni zaspokajają potrzeby mieszkańców. Istniejąca sieć wodociągowa wykonana została z rur żeliwnych, stalowych (odnotowuje się częste awarie z uwagi na to, że są one dość stare i wyeksploatowane) oraz PCV. Również przyłącza wodociągowe wykonane w drugiej połowie XX wieku z rur ocynkowanych często ulegają korozji.

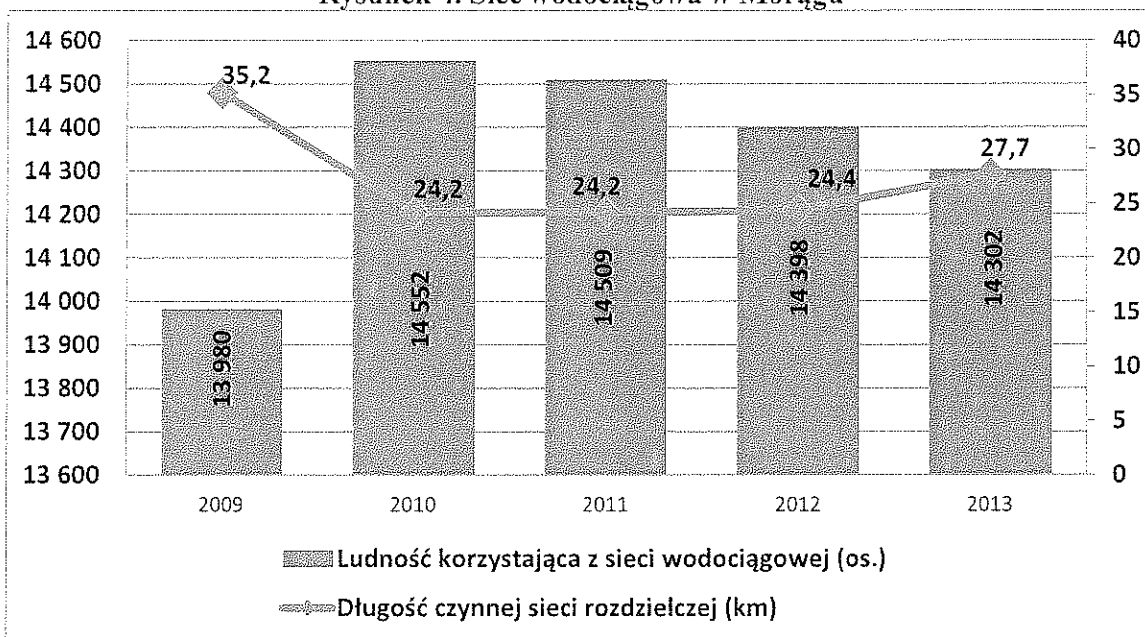
Istniejąca sieć wodociągowa generalnie nie stwarza problemów rozwojowych dla Morąga. Jednak w przyszłości konieczne będzie stopniowe wymienianie najbardziej zniszczonych

i wyeksploatowanych odcinków sieci rozdzielczej.

Zgodnie z danymi GUS w 2013 r. na obszarze miasta łączna długość sieci wodociągowej wynosiła 27,7 km i korzystało z niej 14 302 mieszkańców, co stanowi 99,6 % ogólnej liczby morążan.

Na poniższym wykresie oraz w tabeli nr 5 przedstawiono szczegółowe dane dotyczące sieci wodociągowej w Morągu na przestrzeni ostatnich kilku lat.

Rysunek 4. Sieć wodociągowa w Morągu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Tabela 5. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna w Morągu

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Wodociągi					
Przylączy prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	1 298	1 352	1 364	1 372	1 394
Woda dostarczona gospodarstwom domowym (dam ³)	439,9	432,7	427,1	443,3	409,3
Zużycie wody w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca	31,2	29,5	29,3	30,5	28,4
Korzystający z instalacji (% ogółu ludności)	99,6	99,6	99,6	99,6	99,6
Kanalizacja					
Przylączy prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	1 295	1 336	1 346	1 366	1 390
Ilość odprowadzonych ścieków (dam ³)	671,5	593	625	695	675
Korzystający z instalacji (% ogółu ludności)	96,4	96,6	96,7	96,8	96,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. zajmuje się oczyszczaniem i odprowadzaniem ścieków dostarczonych przez usługoborców za pomocą urządzeń kanalizacyjnych.

Miasto wyposażone jest głównie w kanalizację grawitacyjną. Na terenie Morąga zlokalizowano trzy przepompownie ścieków. Przepompownia przesyłowa mieszcząca się przy ul. Weneckiej to największa przepompownia w gminie, która przetłacza ścieki sanitarne bezpośrednio do oczyszczalni ścieków w Jędrychówku. Oczyszczalnia powstała w 2000 r. i zajmuje obszar 12 ha. Jest to oczyszczalnia biologiczno – chemiczna z podwyższonym stopniem usuwania biogenów zaprojektowana na następujące ładunki zanieczyszczeń:

- BZT5 – 1 925 kg O₂/dobę,
- ChZT – 4 200 kg/dobę,

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

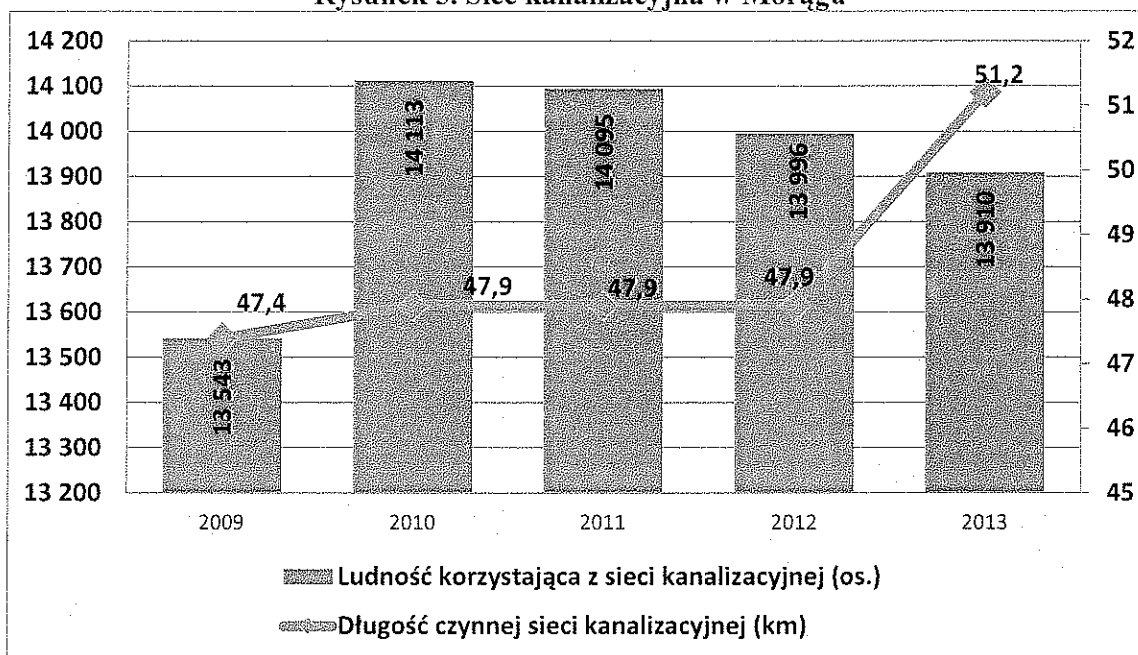
- Azotu ogólnego – 340 kg/dobę,
- Fosforu ogólnego – 61 kg/dobę,
- Zawiesiny – 1 700 kg/dobę.

Maksymalna wydajność oczyszczalni to 5 500 m³ na dobę, natomiast jej średnia moc przerobowa wynosi 4 000 m³ na dobę. Na terenie oczyszczalni znajduje się także zbiornik PIX, wykorzystywany do chemicznego wspomaganie biologicznej defosfatacji. Notuje się bardzo wysoką sprawność wszystkich ważnych procesów oczyszczania, dlatego też ścieki oczyszczone w miejscowej oczyszczalni spełniają wszelkie polskie i unijne wymogi.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2013 r. w Morągu długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła 51,2 km, korzystało z niej 13 910 osób, co stanowiło 96,9% ogólnej liczby mieszkańców.

Na poniższym wykresie, a także w tabeli nr 5 przedstawiono szczegółowe dane dotyczące sieci kanalizacyjnej w Morągu na przestrzeni lat 2009 – 2013.

Rysunek 5. Sieć kanalizacyjna w Morągu

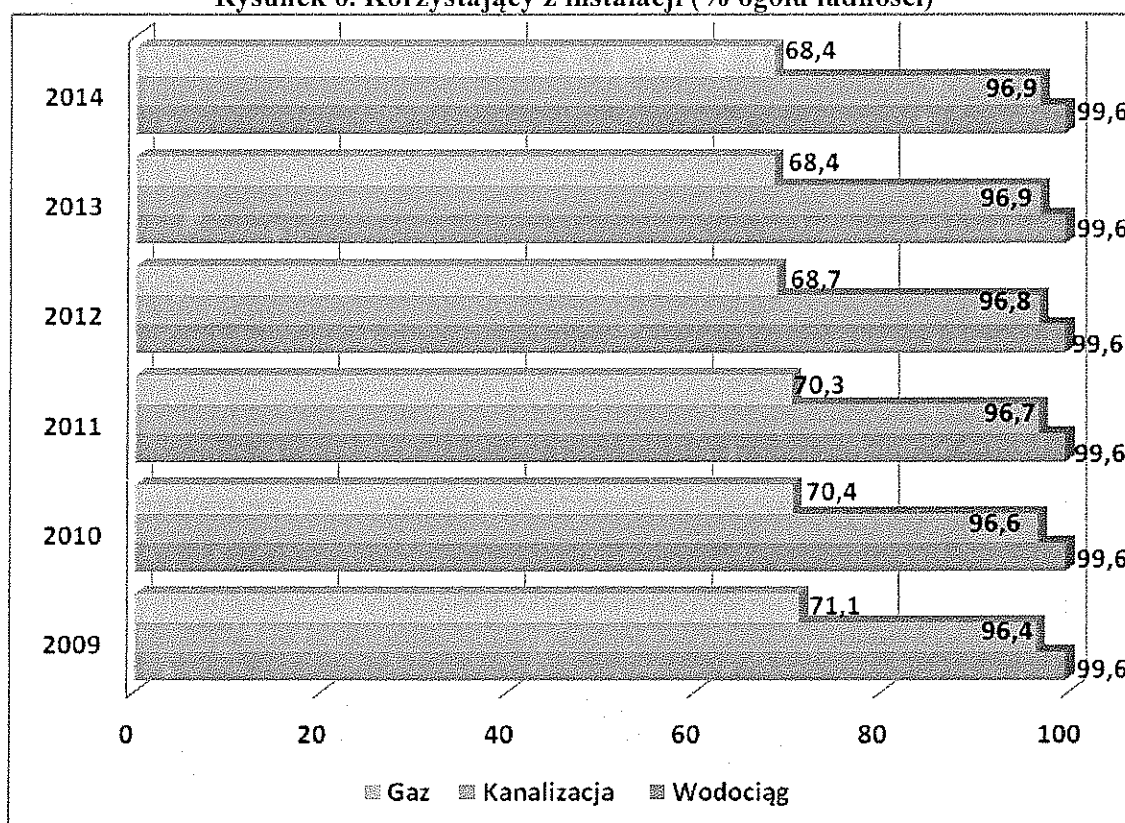
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w Morągu w 2014 roku 99,6% ludności korzystało z instalacji wodociągowej (od sześciu lat odsetek ten utrzymuje się na takim samym poziomie). Kanalizację posiadało 96,9% ogólnej liczby mieszkańców miasta, w porównaniu do 2009 r. nastąpił wzrost o 0,5%. Z kolei z instalacji gazowej korzystało 68,4% ludności. Na poniższym wykresie zaprezentowano szczegółowe dane dotyczące odsetka osób korzystających z instalacji na przestrzeni lat 2009- 2014.

Rysunek 6. Korzystający z instalacji (% ogółu ludności)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

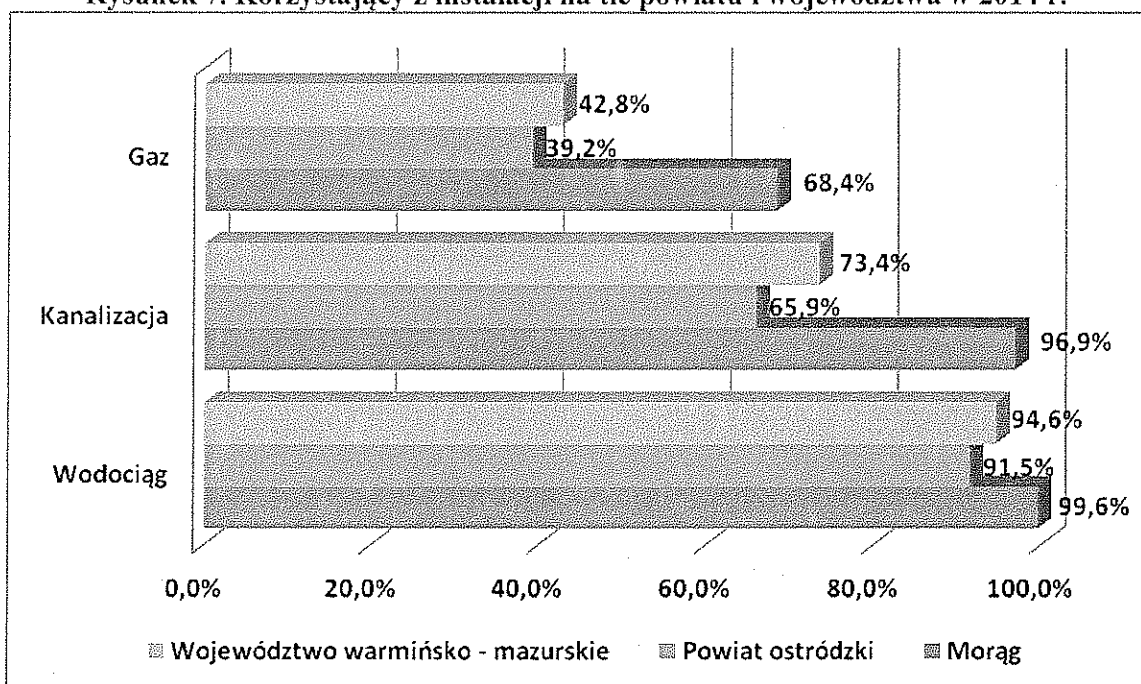
Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w Morągu w 2014 roku z wodociągów korzystało 99,6% ogółu lokalnej społeczności. Odsetek ten jest wyższy niż w przypadku powiatu ostródzkiego (91,5%) i województwa warmińsko - mazurskiego (94,6%).

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Również w przypadku odsetka ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej oraz gazowej wartości dla miasta są wyższe niż dla powiatu czy województwa. Szczegółowe dane dotyczące ludności korzystającej z instalacji w Morągu, powiecie ostródzkim oraz województwie warmińsko - mazurskim w 2014 roku przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 7. Korzystający z instalacji na tle powiatu i województwa w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.1.6. Identyfikacja problemów w sferze przestrzennej

W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono następujące problemy w sferze przestrzennej:

- zły stan techniczny infrastruktury drogowej,
- konieczność rozbudowy i modernizacji infrastruktury okołodrogowej,
- brak uporządkowanej starej tkanki urbanistycznej miasta,

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

- częste awarie sieci energetycznej spowodowane jej złym stanem technicznym,
- konieczność modernizacji linii energetycznych;
- konieczność modernizacji sieci wodociągowej,
- zły stan techniczny sieci kanalizacji sanitarnej,
- konieczność modernizacji niektórych zabytków miejskich,
- zanieczyszczenie powietrza za sprawą tzw. niskiej emisji,
- bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych,
- brak w pełni zagospodarowanej przestrzeni miejskiej.

2.2. Sfera gospodarcza

2.2.1. Główni pracodawcy i struktura zatrudnienia

Na terenie miasta najbardziej rozwijają się: handel, przemysł spożywczy, drzewny, usługi (funkcjonuje dość duża liczba: zakładów stolarskich, meblowych, naprawy samochodów, wulkanizacji, diagnostyki, krawiectwa) oraz turystyka.

Do największych pracodawców działających w Morągu można zaliczyć m.in.:

- SM Mlekovita Oddział Morąg – przetwórstwo mleka;
- Lactima Sp. z o.o. – produkcja spożywcza, wyroby mleczarskie;
- Wipasz S. A. wytwórnia w Morągu – producent pasz dla drobiu, trzody chlewnej oraz bydła, produkcja świeżego mięsa z kureczaka;
- Paged Sklejka Morąg Mazury S. A. – produkcja sklejek, płyt drewnopochodnych i oklein;
- Gminna Spółdzielnia "Samopomoc Chłopska";
- Społem Powszechna Spółdzielnia Spożywców;
- Fabryka Mebli Taranko – produkcja mebli;

- Spółdzielnia Inwalidów Przemysłu Drzewnego "Mazurska", Zakład Pracy Chronionej – producent szkieletów do mebli tapicerowanych;
- P. P. U. H. Fens - Pol Morąg – producent okien i ram okiennych z tworzyw sztucznych;
- Gerda Plast Sp. z o.o. Zakład Produkcyjny w Morągu – produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych;
- Szpital Miejski w Morągu Sp. z o. o.;
- Urząd Miejski w Morągu.

Działalność inwestycyjna na terenie Morąga jest w dużej mierze związana z istnieniem podstrefy Warmińsko - Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (utworzono ją w 2004 r.) - głównym celem utworzenia strefy było przyspieszenie rozwoju gospodarczego oraz stworzenie inwestorom korzystnych warunków finansowo - podatkowych.

Na obszarze miasta zdecydowanie przeważają firmy małe, jednoosobowe lub zatrudniające kilku pracowników. Są one jednak dość silnym fundamentem lokalnej działalności gospodarczej. Często są to lokalne firmy z tradycjami prowadzone przez właścicieli silnie związanych z miastem.

Ogólna liczba zatrudnionych mieszkańców Morąga na przestrzeni lat 2009 - 2014 mieściła się w przedziale między 3 350 a 3 613 osób. W 2014 r. liczba osób pracujących była o 7,8% wyższa niż na początku badanego okresu, czyli w roku 2009. Natomiast wskaźnik liczby osób pracujących w przeliczeniu na 1000 osób w ostatnich trzech latach systematycznie wzrasta. W 2014 r. na każde 1000 osób przypadało 253 pracujących. Szczegółowe dane dotyczące zatrudnionych osób w Morągu zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 6. Pracujący w Morągu w latach 2009 – 2014

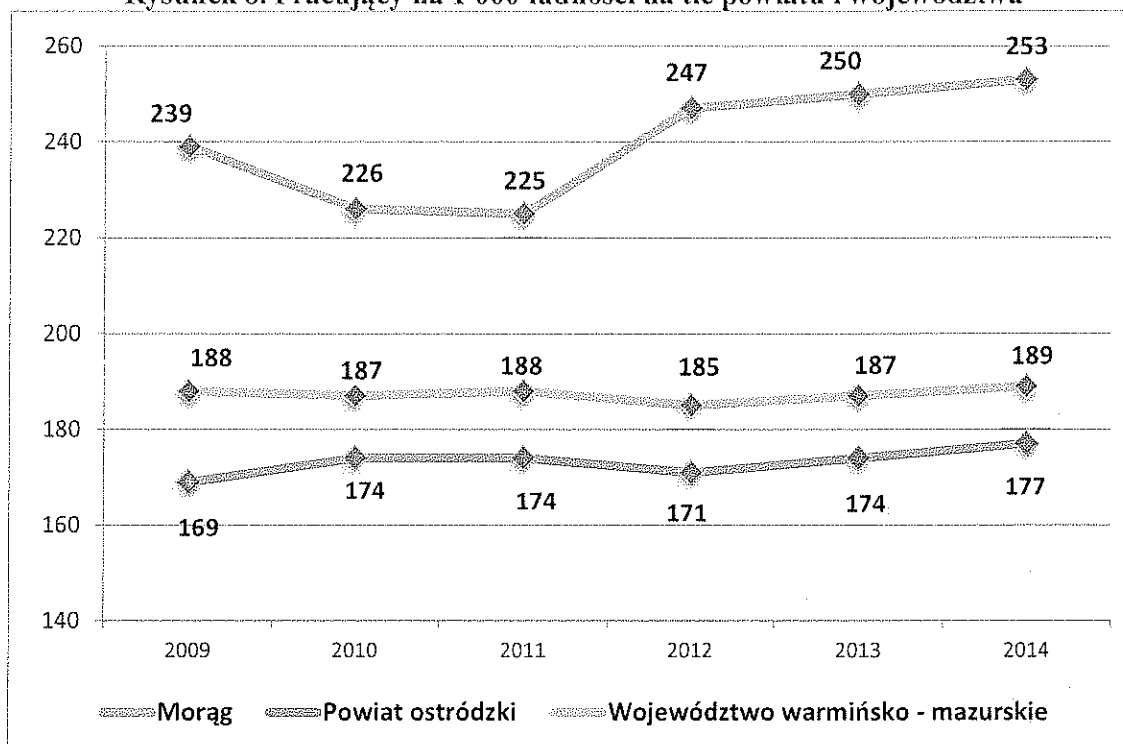
Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	3 350	3 297	3 282	3 564	3 585	3 613
Mężczyźni	1 535	1 459	1 480	1 688	1 672	1 651
Kobiety	1 815	1 838	1 802	1 876	1 913	1 962
Pracujący w przeliczeniu na 1 000 ludności	239	226	225	247	250	253

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Rysunek 8. Pracujący na 1 000 ludności na tle powiatu i województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2009 - 2014 ogólna liczba osób pracujących w przeliczeniu na 1 000 ludności w Morągu była wyższa niż w przypadku powiatu ostródzkiego czy województwa warmińsko - mazurskiego. W 2014 r. w przeliczeniu na 1 000 ludności zatrudnienie w Morągu posiadały 253 osoby, w powiecie 177, natomiast w województwie 189. Szczegółowe dane dotyczące liczby zatrudnionych w przeliczeniu na 1 000 ludności w Morągu na tle powiatu ostródzkiego i województwa warmińsko - mazurskiego przedstawia powyższy wykres.

Każdego roku w latach 2009 - 2014 liczba zatrudnionych kobiet przewyższała liczbę zatrudnionych mężczyzn. Największe dysproporcje wystąpiły w 2010 r., gdy udział pracujących kobiet wyniósł 55,7%, przy 44,3% udziale mężczyzn w ogólnej liczbie posiadających pracę. W roku 2014 zatrudnione kobiety stanowiły 54,3% ogólnej liczby

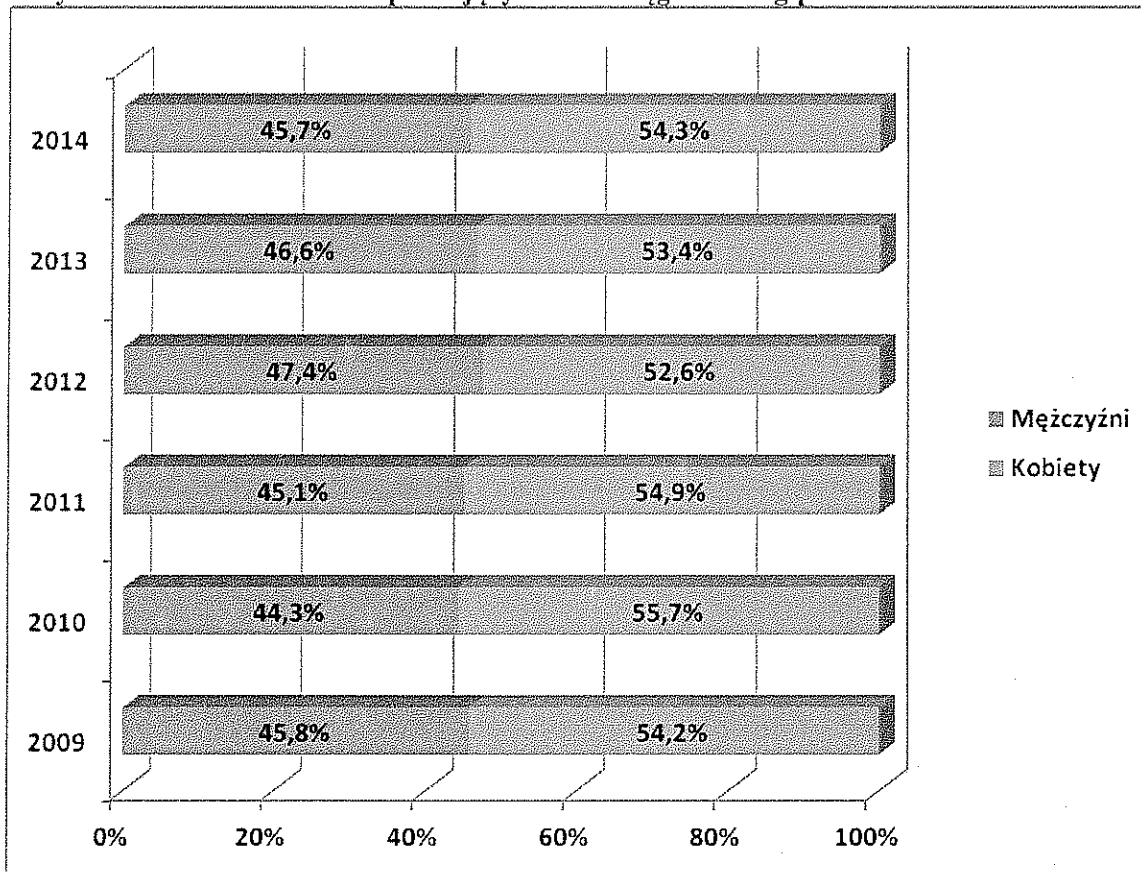

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

pracujących w Morągu. Poniższy wykres przedstawia strukturę zatrudnionych w Morągu według płci na przestrzeni lat 2009 – 2014.

Rysunek 9. Struktura osób pracujących w Morągu według płci w latach 2009 – 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.2.2. Struktura działalności gospodarczej

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w 2014 r. w Morągu funkcjonowało 1 317 podmiotów gospodarczych. Zdecydowana większość z nich działała w sektorze prywatnym – 95,5%. W sektorze publicznym w 2014 r. funkcjonowało 59 podmiotów, z czego aż 25 to państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego. Z kolei sektor prywatny w 2014 r. reprezentowało 1 258 podmiotów. Zdecydowanie

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

najliczniejszą grupę tworzą osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – ich udział w ogólnej liczbie przedsiębiorstw sektora prywatnego w 2014 r. wyniósł 70,7%. Drugie pod względem liczebności w tym sektorze są spółki handlowe – 5,2% udziału w ogólnej liczbie przedsiębiorstw prywatnych. Warto tutaj również zauważyć, że w ostatnich latach wzrasta liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Dane dotyczące liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych według sektorów własnościowych w Morągu na przestrzeni ostatnich kilku lat prezentuje poniższa tabela.

Tabela 7. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów własnościowych w Morągu

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Sektor publiczny ogółem, w tym:	58	59	59	57	58	59
<i>Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego</i>	24	24	24	23	24	25
<i>Przedsiębiorstwa państwowe</i>	1	1	1	1	0	0
<i>Spółki handlowe</i>	6	6	6	6	6	6
Sektor prywatny ogółem, w tym:	1 316	1 335	1 268	1 290	1 259	1 258
<i>Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą</i>	986	999	928	938	905	890
<i>Spółki handlowe</i>	56	55	61	66	64	65
<i>Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego</i>	11	11	12	13	13	13
<i>Spółdzielnie</i>	10	10	10	10	10	10
<i>Fundacje</i>	2	2	2	3	3	4
<i>Stowarzyszenia i organizacje społeczne</i>	35	38	37	40	41	43
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	1 374	1 394	1 327	1 347	1 317	1 317

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W ostatnich latach na terenie Morąga najbardziej dynamicznie rozwijały się sekcje Q (opieka zdrowotna i pomoc społeczna) oraz L (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości). Na przestrzeni ostatnich kilku lat liczba podmiotów działających w ramach tych sekcji wzrosła

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

o 11,9%. Nieco mniejszy wzrost liczby podmiotów zanotowano również w sekcjach S i T (podstawowa działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby) oraz M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna). Tutaj wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów wyniósł odpowiednio 10,6% i 8%. Największe spadki w liczbie działających podmiotów zanotowano z kolei w sekcjach K (działalność finansowa i ubezpieczeniowa) - 20,4% oraz F (budownictwo) - 17,1%. Znaczące zmniejszenie liczby zarejestrowanych podmiotów zaobserwowano również w sekcjach G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle) i A (rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo). Spadek liczby działających podmiotów wyniósł w tych sekcjach odpowiednio 16,9% i 14,3%. Szczegółowe dane dotyczące zarejestrowanych podmiotów gospodarczych według sekcji i działów PKD prezentuje poniższa tabela.

Tabela 8. Podmioty gospodarcze według sekcji i działów PKD w Morągu w latach 2009 - 2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Sekcja A (rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo)	21	20	17	16	17	18
Sekcja B (górnictwo i wydobywanie)	2	3	3	3	3	3
Sekcja C (przetwórstwo przemysłowe)	124	135	136	138	130	126
Sekcja D (wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych)	1	1	1	2	2	1
Sekcja E (dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją)	5	6	7	7	7	7
Sekcja F (budownictwo)	164	169	150	150	140	136
Sekcja G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle)	390	374	431	348	335	324
Sekcja H (transport i gospodarka magazynowa)	52	53	52	53	53	47
Sekcja I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi)	21	24	21	21	21	23
Sekcja J (informacja i komunikacja)	14	16	16	16	13	14

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Sekcja K (działalność finansowa i ubezpieczeniowa)	49	48	45	45	40	39
Sekcja L (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości)	185	190	193	197	200	207
Sekcja M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna)	75	78	75	78	77	81
Sekcja N (działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca)	21	18	17	19	15	22
Sekcja O (administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne)	5	5	5	5	5	5
Sekcja P (edukacja)	49	49	49	48	49	50
Sekcja Q (opieka zdrowotna i pomoc społeczna)	84	88	85	85	95	94
Sekcja R (działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją)	18	17	16	18	17	16
Sekcje S i T (podstawowa działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby)	94	100	98	98	98	104
Ogółem	1374	1394	1327	1347	1317	1317

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

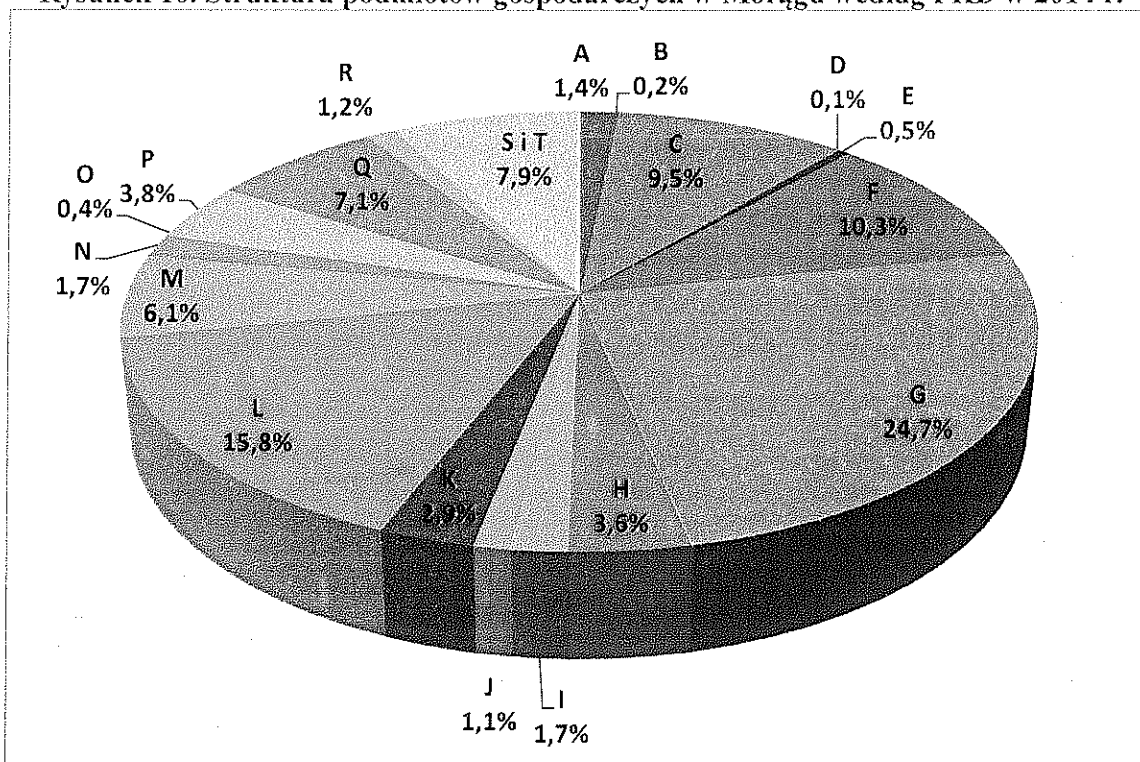
Spośród wszystkich podmiotów gospodarczych działających na terenie Morąga w 2014 r. największy udział mają przedsiębiorcy działający w ramach sekcji G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych włączając motocykle) - ich udział w lokalnym rynku wyniósł 24,7%. Nieco mniejszym udziałem w rynku charakteryzowały się podmioty funkcjonujące w ramach sekcji L (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości) - 15,8%, F (budownictwo) - 10,3% oraz C (przetwórstwo przemysłowe) - 9,5%.

Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę podmiotów gospodarczych według sekcji PKD działających na terenie Morąga w 2014 r.

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Rysunek 10. Struktura podmiotów gospodarczych w Morągu według PKD w 2014 r.

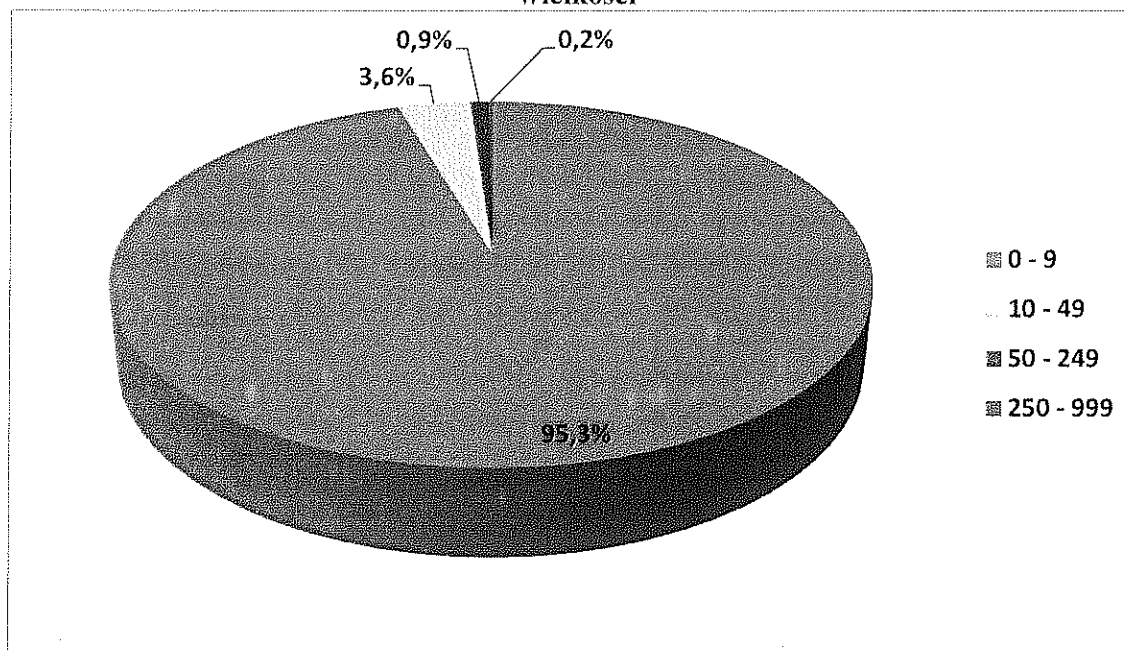
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wśród wszystkich podmiotów gospodarczych działających na obszarze Morąga zdecydowanie najwięcej jest przedsiębiorstw małych, zatrudniających mniej niż 10 pracowników. Ich udział w lokalnym rynku wynosi aż 95,3%. Firmy zatrudniające od 10 do 49 pracowników charakteryzują się 3,6% udziałem w rynku. Na poniższym wykresie zaprezentowano szczegółową strukturę podmiotów gospodarczych działających w Morągu w 2014 roku.

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Rysunek 11. Struktura podmiotów gospodarczych w Morągu w 2014 r. według klas wielkości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Jednym z najważniejszych wskaźników przedsiębiorczości na danym terenie jest liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. W Morągu, w każdym z analizowanych lat, na 10 tysięcy ludności przypada większa ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych niż w powiecie czy województwie. W 2014 r. do rejestru REGON na terenie Morąga były wpisane 923 podmioty gospodarcze, podczas gdy w powiecie było ich 781, a w województwie - 854. Szczegółowe dane na ten temat prezentuje poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 9. Liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON na 10 000 mieszkańców w Morągu, powiecie ostródzkim i województwie warmińsko - mazurskim w latach 2009 - 2014

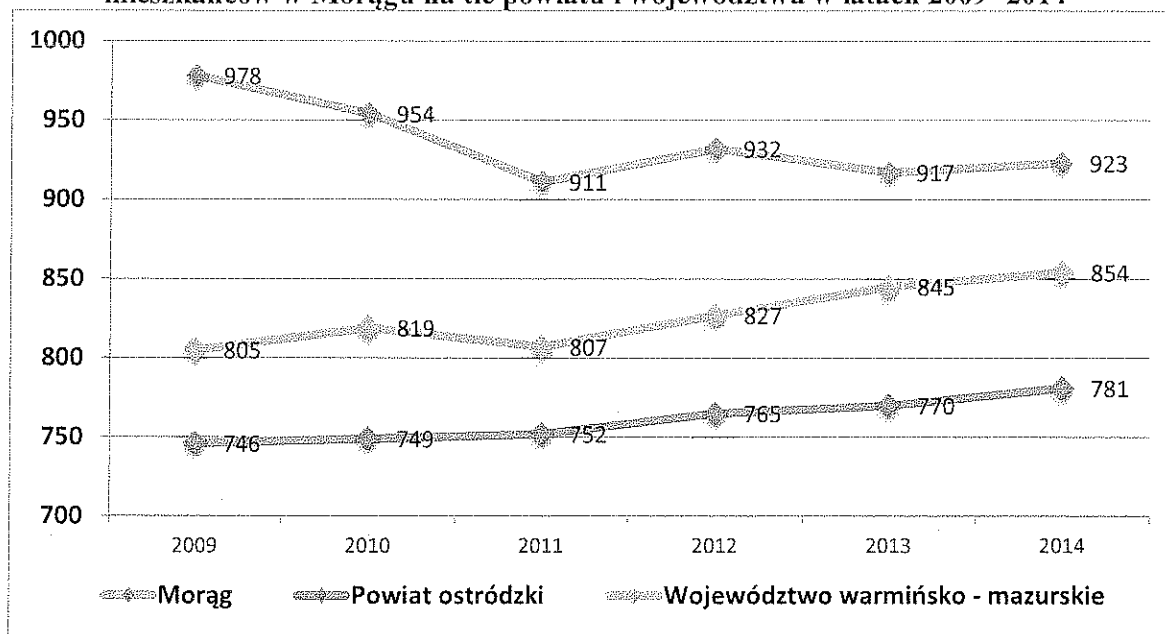
Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Miasto Morąg	978	954	911	932	917	923
Powiat ostródzki	746	749	752	765	770	781
Województwo warmińsko - mazurskie	805	819	807	827	845	854

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Rysunek 12. Podmioty wpisane do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w Morągu na tle powiatu i województwa w latach 2009 -2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

2.2.3. Turystyka

Turystyka to obecnie jedna z najważniejszych gałęzi zarówno międzynarodowej, jak i lokalnej gospodarki. Coraz częściej postrzega się ją jako dziedzinę gospodarki stwarzającą nowe miejsca pracy i przenoszącą popyt z regionów bogatszych do uboższych. Rozwój turystyki zajmuje czołową pozycję w programach aktywizacji społeczności lokalnych.

Korzystne położenie geograficzne Morąga, charakteryzujące się wybitnymi walorami przyrodniczo - krajobrazowymi sprzyja rozwojowi turystyki. W ostatnich latach zauważono większą dynamikę rozwoju tej dziedziny gospodarki. Jest to efekt większych nakładów na promocję miasta oraz gminy w środkach masowego przekazu, zwiększenia liczby inwestycji okołoturystycznych, wzrostu ilości infrastruktury ogólnodostępnej, wzrostu liczby turystów wypoczywających w gminie, dla których Morąg stanowi centrum rozrywki i kultury.

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Na terenie miasta funkcjonują trzy hotele oraz pensjonat (znajduje się tutaj większość miejsc noclegowych w gminie). Zwiększenie bazy turystycznej i podniesienie standardu wyposażenia już istniejących obiektów zwiększyłyby atrakcyjność turystyczną Morąga i zachęciło potencjalnych turystów do liczniejszego odwiedzania miasta oraz jego okolic. Budowa nowych obiektów turystycznych powinna uwzględniać tradycyjną architekturę regionu oraz istniejącą infrastrukturę związaną z obsługą szlaków turystycznych. Konieczne jest także podejmowanie różnych działań mających na celu zwiększenie promocji miasta, wydłużenie sezonu turystycznego (pozwoli to pełniej wykorzystać potencjał zawarty w warunkach przyrodniczych tutejszych obszarów) oraz rozszerzenie oferty aktywnego i ciekawego spędzania wolnego czasu.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na terenie Morąga w 2014 r. istniały 3 obiekty noclegowe, w których oferowano 170 miejsc noclegowych. W tym samym roku z noclegów skorzystało 13 067 turystów, przy czym 438 pochodziło z zagranicy. W poniższej tabeli zaprezentowano dane dotyczące ruchu turystycznego w Morągu w ostatnich kilku latach.

Tabela 10. Ruch turystyczny w Morągu w latach 2009 – 2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Obiekty noclegowe ogółem	2	2	2	3	3	3
Miejsca noclegowe ogółem	145	145	145	169	169	170
Korzystający z noclegów ogółem	11 938	11 918	11 412	11 979	12 862	13 067
Korzystający z noclegów turyści zagraniczni	687	389	233	407	330	438

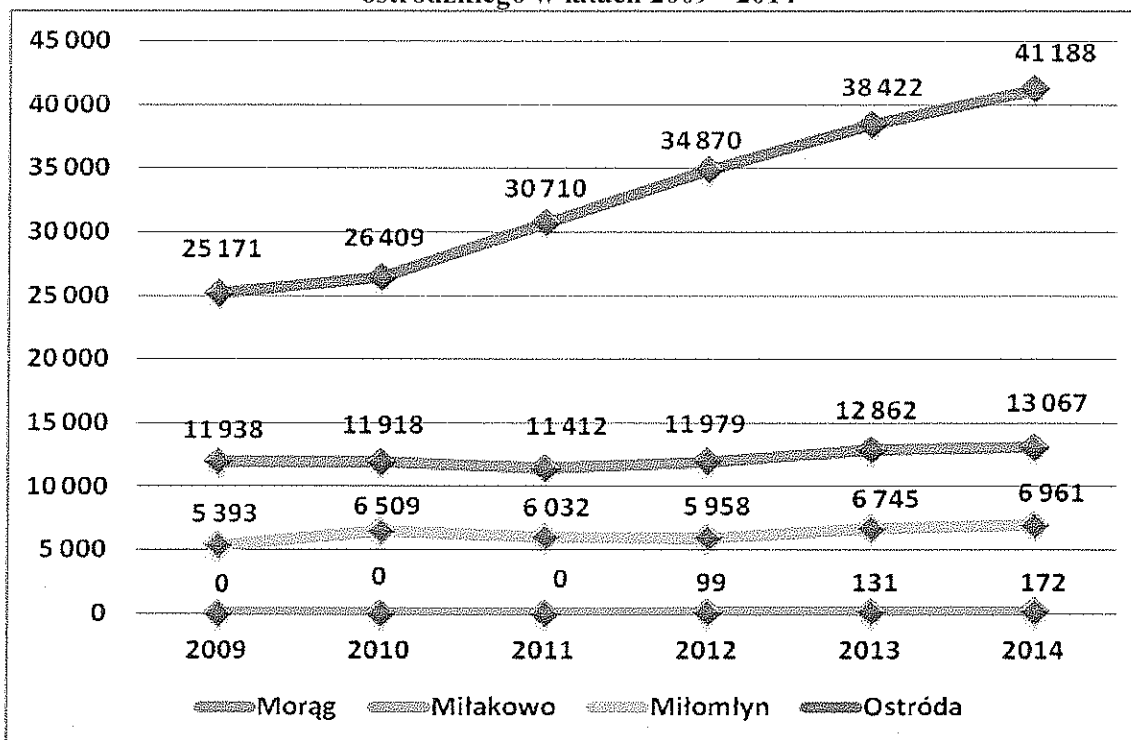
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku w Morągu z noclegów skorzystało 13 067 turystów, w Ostródzie - 41 188, w Miłomłynie - 6 961, natomiast w Miłakowie - 172.

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Rysunek 13. Turyści korzystający z noclegów w Morągu na tle innych miast powiatu ostródzkiego w latach 2009 - 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Ogólna liczba turystów korzystających z noclegów w latach 2009 - 2014 w Morągu wzrosła o 9,5%. Na tle innych miast powiatu ostródzkiego Morąg zajmuje pod tym względem drugie miejsce, znacznie wyprzedzając Miłomłyn oraz Miłakowo, ustępując jedynie Ostródzie. Szczegółowe dane dotyczące kształtowania się liczby turystów korzystających z noclegów w miastach powiatu ostródzkiego w latach 2009 - 2014 prezentuje poniższy wykres.

2.2.4. Identyfikacja problemów w sferze gospodarczej

W rezultacie przeprowadzonej analizy zidentyfikowano następujące problemy w sferze gospodarczej:

- mała liczba średnich oraz dużych przedsiębiorstw;
- zdecydowana dominacja małych przedsiębiorstw na lokalnym rynku;

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

- brak napływu nowych, dużych inwestycji do miasta;
- zmniejszająca się, w ostatnich latach, liczba podmiotów gospodarczych;
- utrzymujące się bezrobocie;
- niezadowalający stan infrastruktury drogowej;
- niewykorzystywanie w pełni potencjału turystycznego miasta;
- sezonowość ruchu turystycznego;
- konieczność rozbudowy bazy turystycznej.

2.3. Sfera społeczna

2.3.1. Struktura demograficzna i społeczna

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że ogólna liczba mieszkańców Morąga na przestrzeni lat 2009 - 2014 wzrosła o 1,6%, jednakże w ostatnich czterech latach zaobserwowano systematyczny spadek. W 2014 r. Morąg zamieszkiwało 14 269 osób, z czego 7 384 to kobiety, które stanowiły 51,7% ogółu społeczności. W związku z tym współczynnik feminizacji ukształtował się na poziomie 107. W każdym z analizowanych lat liczba kobiet przewyższała liczbę mężczyzn

Tabela 11. Liczba ludności w Morągu w latach 2009 - 2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Mężczyźni	6 677	7 065	7 020	6 985	6 933	6 893
Kobiety	7 366	7 548	7 549	7 473	7 428	7 384
Ogółem	14 043	14 613	14 569	14 458	14 361	14 269
Gęstość zaludnienia na 1 km²	2 298	2 392	2 384	2 366	2 350	2 335
Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	-7,4	38,9	-3,0	-7,6	-6,7	-6,4

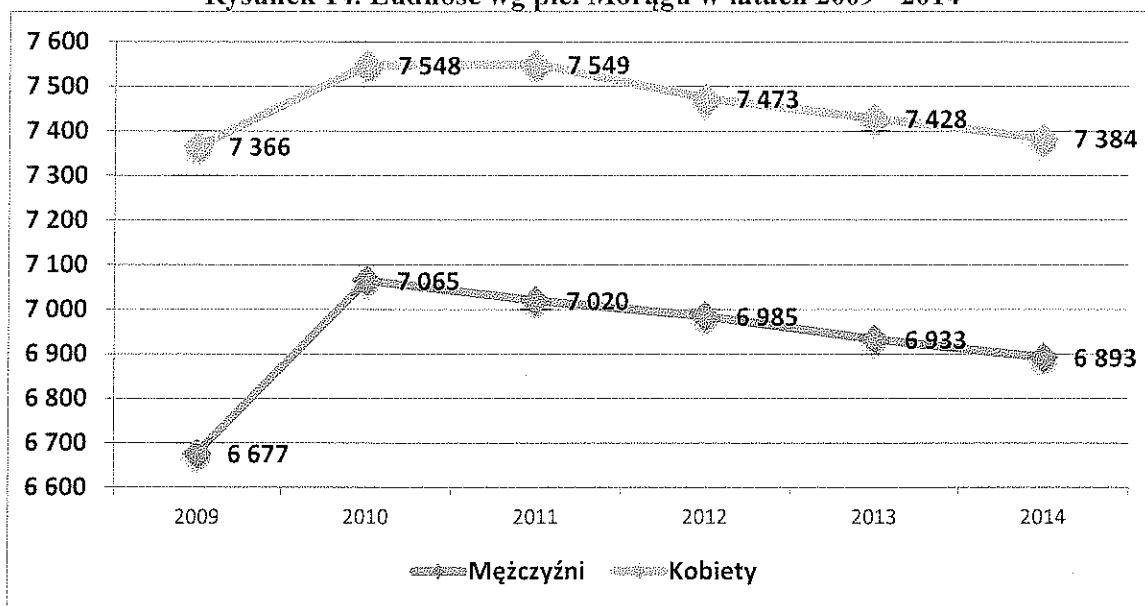
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

. Gęstość zaludnienia w badanym okresie wzrosła o 1,6% i w 2014 r. wyniosła 2 335 os./km². Natomiast wskaźnik opisujący zmianę liczby ludności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców ukształtował się w 2014 r. na poziomie -6,4. Szczegółowe dane na temat liczby ludności w Morągu w ostatnich latach prezentują Tabela 11 i Rysunek 14.

Rysunek 14. Ludność wg płci Morągu w latach 2009 - 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Charakteryzując strukturę lokalnej społeczności pod względem wieku zaobserwowano w ostatnich latach stopniowe zmniejszanie się liczby osób młodych, do 20 roku życia (w analizowanym okresie nastąpił spadek o 10,9%). Jednocześnie z roku na rok przybywa osób starszych, w 2014 r. w porównaniu do roku 2009 ich liczba zwiększyła się o 13,3%. W poniższej tabeli przedstawiono kształtowanie się liczby mieszkańców Morąga według wieku na przestrzeni lat 2009 - 2014, natomiast na poniższym wykresie strukturę ludności według wieku w 2014 r.

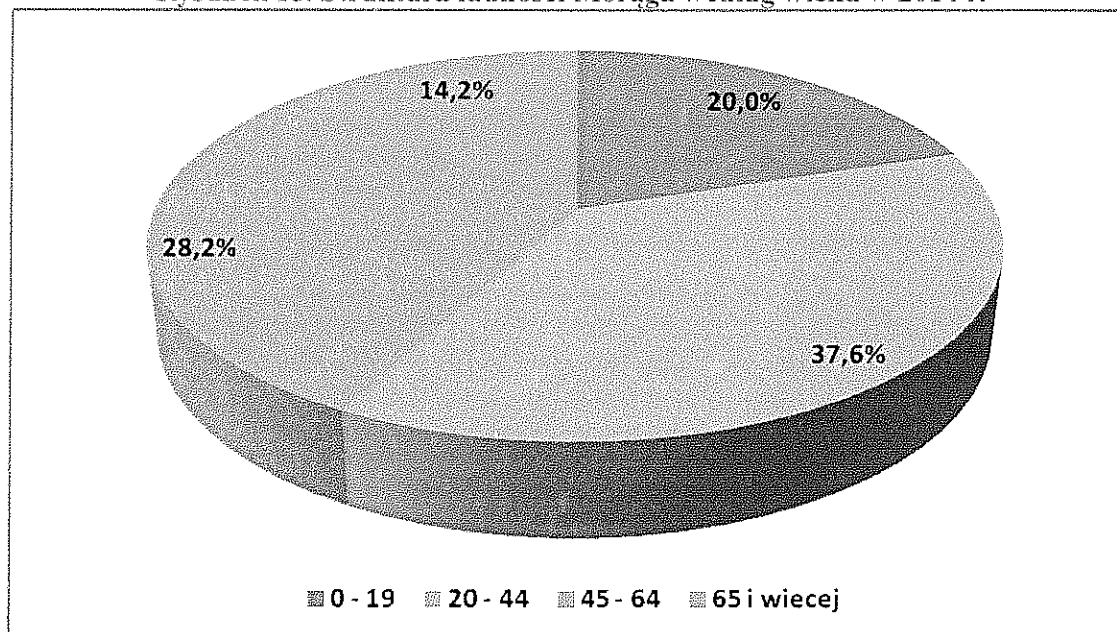
Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Tabela 12. Ludność Morąga według wieku w latach 2009 - 2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
0 - 19	3 210	3 154	3 110	3 010	2 944	2 860
20 - 44	5 107	5 498	5 471	5 437	5 414	5 362
45 - 64	4 118	4 276	4 253	4 220	4 127	4 022
65 i więcej	1 608	1 685	1 735	1 791	1 876	2 025

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 15. Struktura ludności Morąga według wieku w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego stwierdzono, że w Morągu w ostatnich latach zmniejszyła się liczba urodzeń. W 2014 r. zanotowano o 21,6% mniej żywych urodzeń w porównaniu do roku 2009. Liczba urodzeń w analizowanym okresie spadła zarówno w przypadku kobiet jak i mężczyzn. W tym samym okresie liczba zgonów utrzymywała się na podobnym poziomie. W związku ze zmniejszającą się liczbą urodzeń i liczbą zgonów utrzymującą się na podobnym poziomie, w ostatnich latach w Morągu stwierdzono coraz mniejszy przyrost naturalny. W 2013 r. przyjął on ujemne wartości, zarówno w przypadku mężczyzn, kobiet jak i dla całego lokalnego społeczeństwa. Jednak

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

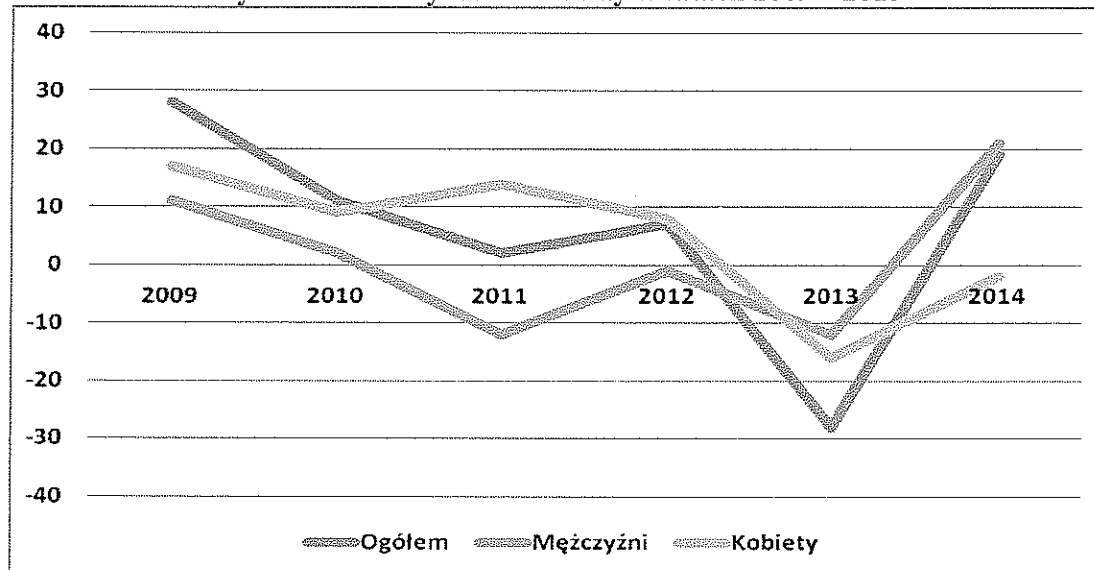
w ostatnim analizowanym roku odnotowano dodatni przyrost w ogólnej liczbie mieszkańców miasta oraz w przypadku mężczyzn (Tabela 13 i Rysunek 16).

Tabela 13. Ruch naturalny według płci w Morągu w latach 2009 - 2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Urodzenia żywe						
Mężczyźni	85	74	58	69	62	73
Kobiety	86	78	67	73	55	61
Ogółem	171	152	125	142	117	134
Zgony						
Mężczyźni	74	72	70	70	74	52
Kobiety	69	69	53	65	71	63
Ogółem	143	141	123	135	145	115
Przyrost naturalny						
Mężczyźni	11	2	-12	-1	-12	21
Kobiety	17	9	14	8	-16	-2
Ogółem	28	11	2	7	-28	19

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 16. Przyrost naturalny w latach 2009 – 2013

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Niezwykle istotny wpływ na kształtowanie się ogólnej liczby ludności danej społeczności ma saldo migracji. O poziomie salda migracji decyduje różnica między liczbą wymeldowań a liczbą zameldowań. Najczęściej młodzi ludzie wyjeżdżają do większych miast, by kontynuować edukację na wyższym poziomie i tam osiedlają się na stałe. Drugim pod względem ważności powodem migracji jest konieczność podjęcia pracy zarobkowej w związku z niewystarczającą jej ilością w stosunku do zgłaszanych potrzeb.

Tabela 14. Migracje w Morągu w latach 2009 -2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zameldowania						
Z miast	48	81	79	56	78	64
Ze wsi	96	110	97	118	96	65
Z zagranicy	7	7	8	3	4	2
Ogółem	151	198	184	177	178	131
Wymeldowania						
Do miast	174	185	114	129	120	137
Na wieś	108	159	98	104	117	121
Za granicę	20	13	18	27	29	24
Ogółem	302	357	230	260	266	282
Saldo migracji						
W przeliczeniu na 1000 osób	-10,7	-10,8	-3,2	-5,7	-6,1	-10,6
Migracje zagraniczne na 1000 osób	-0,92	-0,41	-0,69	-1,65	-1,74	-1,54
Ogółem	-151	-159	-46	-83	-88	-151

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

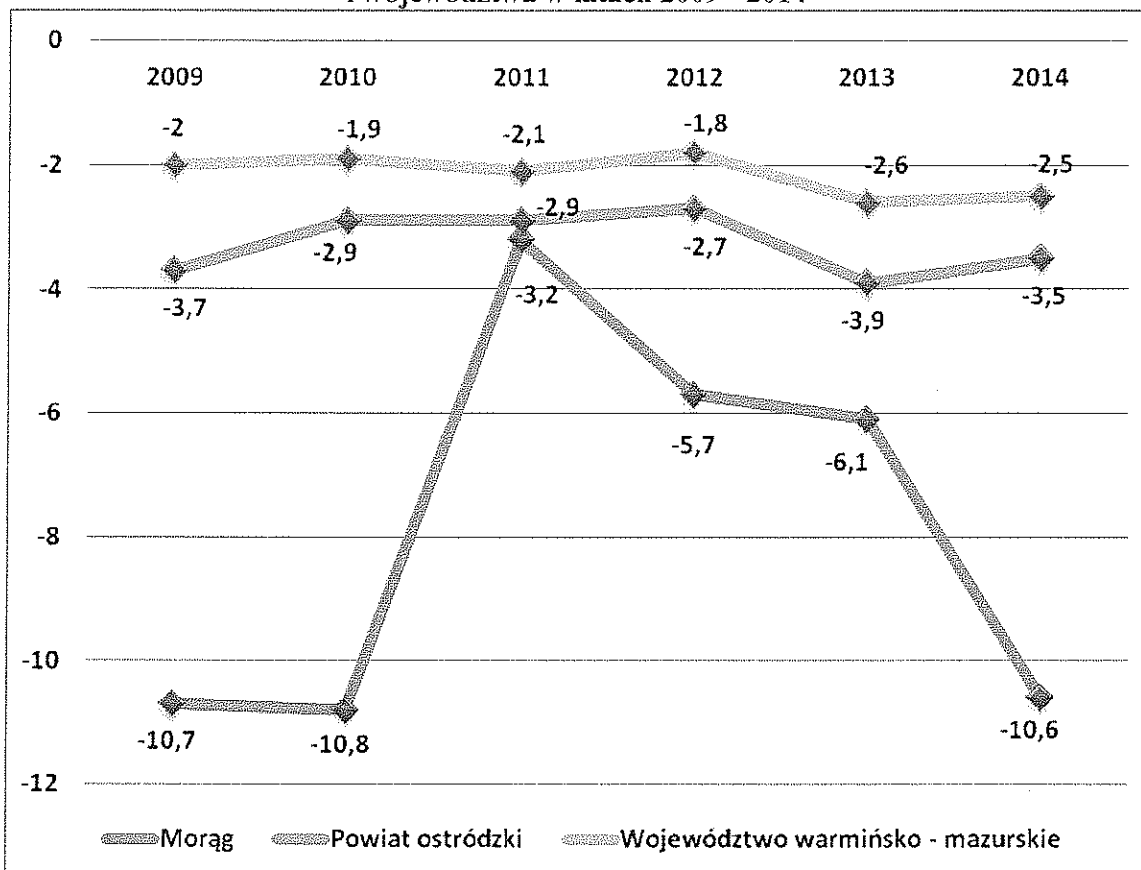
Analizując dane Głównego Urzędu Statystycznego stwierdzono utrzymujące się ujemne saldo migracji w każdym z badanych lat (Tabela 14). W 2014 r. ukształtowało się na poziomie -151. Wśród zameldowań nieznacznie przeważają zameldowania ze wsi (w 2014 r. ich udział w ogólnej liczbie zameldowań wyniósł 49,6%), nieco mniej stwierdzono zameldowań z miast – 48,9%. Z kolei wśród wymeldowań w 2014 r. większą popularnością cieszyły się wyjazdy do

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

innych miast (48,6%), natomiast na wieś zdecydowało się wyjechać 42,9%. W każdym roku badanego okresu stwierdzono zarówno ujemne saldo migracji w przeliczeniu na 1000 osób, jak i ujemne saldo migracji zagranicznych w przeliczeniu na 1000 osób.

Rysunek 17. Saldo migracji w przeliczeniu na 1 000 osób w Morągu na tle powiatu i województwa w latach 2009 - 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego saldo migracji w przeliczeniu na 1000 osób w latach 2009 - 2014 zarówno w Morągu, jak i w powiecie ostródzkim oraz województwie warmińsko - mazurskim przyjmowało wartości ujemne (Rysunek 17.) . Jednakże w każdym z analizowanych lat saldo migracji w przypadku Morąga było najniższe. Należy tutaj zaznaczyć, że utrzymujące się ujemne saldo migracji oraz malejący przyrost

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

naturalny to bardzo niekorzystne zmiany, które w konsekwencji doprowadzą do systematycznego spadku liczby mieszkańców Morąga. Konieczne jest zatem podejmowanie wszelkich możliwych starań zmierzających do nieustannego rozwoju Morąga, jak i poprawy ogólnego wizerunku miasta zarówno dla lokalnej społeczności, jak również dla potencjalnych przyszłych mieszkańców.

Na przestrzeni lat 2009 - 2014 zaobserwowano systematyczne zmniejszanie się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym (w badanym okresie nastąpił spadek o 11,5%) przy jednoczesnym zwiększaniu liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (wzrost w analizowanym czasie o 29,2%). Jednocześnie stwierdzono wzrost wartości wskaźników obciążenia demograficznego. Najbardziej dynamiczny wzrost nastąpił w przypadku wskaźnika liczby ludności w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym. W analizowanym okresie wskaźnik ten wzrósł o 33,2.

Tabela 15. Ludność Morąga według ekonomicznych grup wieku wraz ze wskaźnikami obciążenia demograficznego w latach 2009 - 2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	2 848	2 801	2 726	2 648	2 598	2 521
Ludność w wieku produkcyjnym	9 138	9 601	9 536	9 407	9 246	9 091
Ludność w wieku poprodukcyjnym	2 057	2 211	2 307	2 403	2 517	2 657
Wskaźniki obciążenia demograficznego						
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	53,7	52,2	52,8	53,7	55,3	57,0
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	72,2	78,9	84,6	90,7	96,9	105,4
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	22,5	23,0	24,2	25,5	27,2	29,2

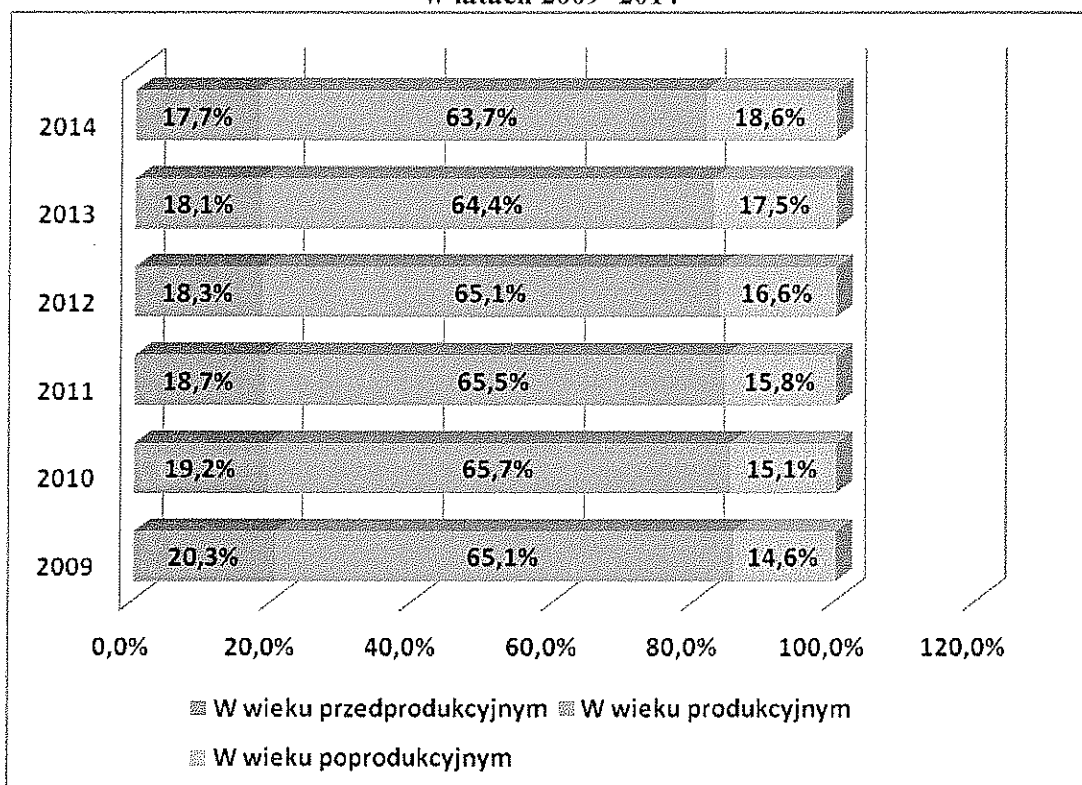
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

W 2009 r. na każde 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadają 72,2 osoby kończące pracę zawodową, pięć lat później liczba ta wzrosła już do 105,4. W badanym okresie nastąpił także wzrost wskaźnika liczby ludności w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym - o 6,7. W powyższej tabeli oraz na wykresie znajdującym się poniżej zaprezentowano dane dotyczące ludności Morąga według ekonomicznych grup wieku wraz ze wskaźnikami obciążenia demograficznego.

Rysunek 18. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem w latach 2009 -2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

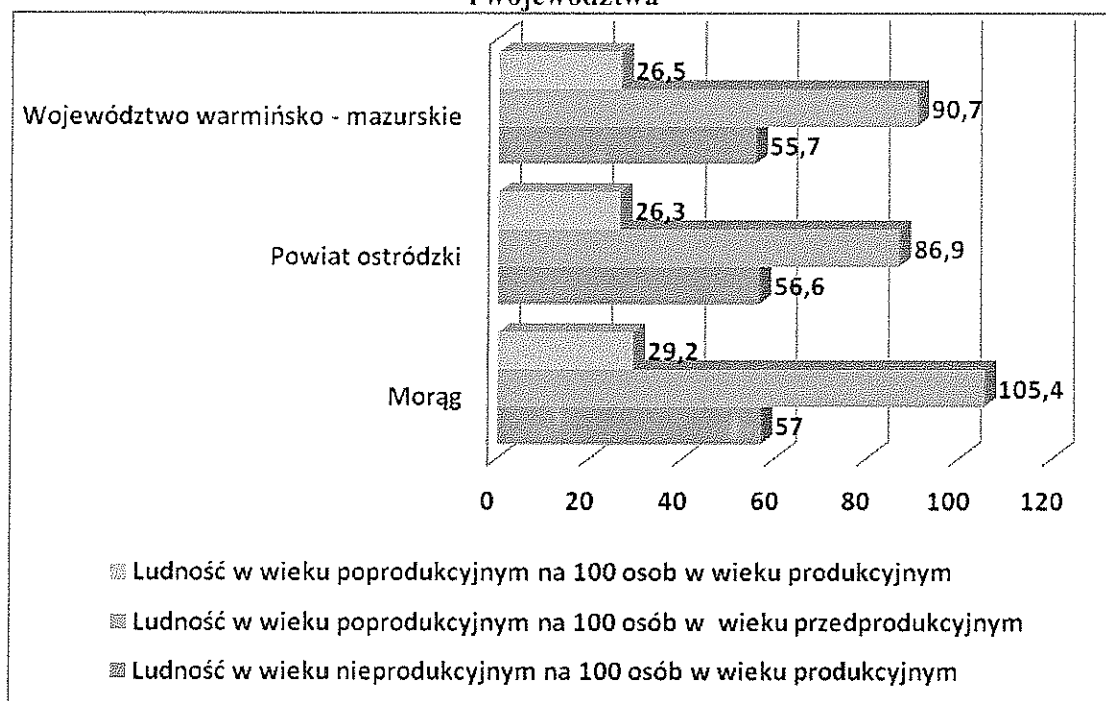
Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 roku wartości wszystkich wskaźników obciążenia demograficznego dla Morąga były wyższe niż dla powiatu ostródzkiego czy województwa warmińsko - mazurskiego. W Morągu na każde 100 osób

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

w wieku przedprodukcyjnym przypadało 105,4 osób w wieku poprodukcyjnym, podczas gdy wartość ta dla powiatu wyniosła 86,9, a dla województwa 90,7. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku wskaźnika ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym - w Morągu ukształtował się on na poziomie 29,2, w powiecie osiągnął wartość 26,3, a w województwie 26,5. Na poniższym wykresie zaprezentowano szczegółowe dane dotyczące kształtowania się wskaźników obciążenia demograficznego w 2014 roku w Morągu na tle powiatu ostródzkiego i województwa warmińsko - mazurskiego.

Rysunek 19. Wskaźniki obciążenie demograficznego w 2014 r. w Morągu na tle powiatu i województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

2.3.2. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia

Rozwiązywanie problemów społecznych to jedna z najbardziej istotnych płaszczyzn rewitalizacji. Jest to niezwykle ważna kwestia, gdyż problemy takie prowadzą do osłabiania pozytywnych relacji międzyludzkich, polaryzacji grup społecznych o odmiennych sytuacjach ekonomicznych, a także występowania enklaw osób społecznie zdemoralizowanych i wykluczonych. Dezintegracja społeczności lokalnych ogranicza możliwość kształtowania procesów rozwojowych miasta. W celu zapewnienia jak najbardziej skutecznych działań rewitalizacyjnych konieczne jest zatem określenie grup społecznych wymagających wsparcia.

Działania z zakresu pomocy społecznej na terenie Morąga z mocy ustawy wykonuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który jest odpowiedzialny m.in. za:

- analizę i ocenę zjawisk wymagających świadczeń pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń z pomocy społecznej,
- pomoc w formie usług opiekuńczych rodzinom i osobom wymagającym pomocy,
- aktywizację rodzin i osób do zaspokajania swoich potrzeb we własnym zakresie,
- pracę socjalną mającą na celu pomoc rodzinom oraz osobom w odzyskaniu zdolności funkcjonowania w społeczeństwie,
- udzielanie innych form pomocy wynikających z ustawy oraz lokalnych potrzeb.

Dane na temat liczby rodzin oraz osób w Morągu korzystających z pomocy społecznej według powodów powstawania trudnej sytuacji życiowej w latach 2012 - 2014 prezentuje Tabela 16.

Zgodnie z danymi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Morągu największą grupą wymagającą wsparcia są osoby zmagające się z problemem ubóstwa. Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, w 2014 r. ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Morągu skorzystało 1 295 rodzin ubogich.

Tabela 16. Powody przyznawania pomocy społecznej w Morągu

Powody trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinie		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Ubóstwo	1 153	1 290	1 295	2 778	3 022	3 027
Bezrobocie	1 101	1 194	1 103	2 951	3 102	2 823
Niepelnosprawność	657	699	644	1 696	1 691	1 482
Długotrwała lub ciężka choroba	166	183	142	306	338	228
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	225	233	185	761	782	630
Alkoholizm	30	31	27	45	51	46
Narkomania	0	2	2	0	2	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	503	486	368	b. d.	b. d.	b. d.
<i>w tym wielodzietność</i>	<i>200</i>	<i>175</i>	<i>144</i>	<i>b. d.</i>	<i>b. d.</i>	<i>b. d.</i>
Bezdomność	17	27	28	18	27	28
Opuszczenie zakładu karnego	43	44	45	58	65	61
Zdarzenia losowe	12	0	16	20	0	29
Sieroctwo	0	4	1	0	12	4
Przemoc w rodzinie	5	4	3	20	13	9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Morągu

Występowanie ubóstwa wpływa negatywnie na życie ludzi i sprzyja pauperyzacji społeczeństwa. Bieda ma ogromny wpływ nie tylko na sferę ekonomiczną, ale także na inne sfery życia. Jednym ze skutków ubóstwa jest degradacja ekonomiczna jednostki i rodziny. Ulegają jej również całe obszary czego skutkiem są zaniedbane budynki czy urządzenia infrastruktury społecznej. Powstające skupiska ludzi ubogich sprzyjają rozszerzaniu się zjawisk patologii społecznych. Zjawisko ubóstwa jest szczególnie groźne dla życia rodzinnego. Jego skutkiem może być występowanie i narastanie konfliktów wewnątrzrodziny. Te z kolei mogą wywoływać problemy wychowawcze, a nawet prowadzić do rozbitcia rodziny. Życie w ubóstwie czy pozostawanie bez pracy często wywołują następne konsekwencje - zwykle są to zjawiska patologiczne. Niewystarczające zaspokojenie potrzeb materialnych prowadzi do pogorszenia warunków bytowych, może być przyczyną poczucia wzrostu zagrożenia, zaniżenia

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

aspiracji edukacyjnych i zmniejszenia szans kształcenia. To w rezultacie może doprowadzić do zjawiska dziedziczenia bezrobocia.

Jednym z ważniejszych czynników kształtujących potencjał społeczno – ekonomiczny miasta, wpływającym na życie mieszkańców, w szczególności na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego jest poziom bezrobocia. Osoby bezrobotne to kolejna grupa wymagająca wsparcia w ramach procesu rewitalizacji. Brak zatrudnienia spowodował, że w 2014 r. 1 103 rodziny musiały skorzystać z pomocy MOPS w Morągu.

Tabela 17. Bezrobotni w Morągu w latach 2009 - 2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bezrobotni zarejestrowani ogółem:	1 259	1 125	1 110	1 075	1 213	1 025
<i>w tym kobiety</i>	631	601	620	592	656	524
Bezrobotni z prawem do zasiłku ogółem:	335	228	236	220	245	221
<i>w tym kobiety</i>	139	128	142	116	141	106
Udział osób z prawem do zasiłku ogółem	26,61%	20,27%	b. d.	20,47%	20,20%	21,56%

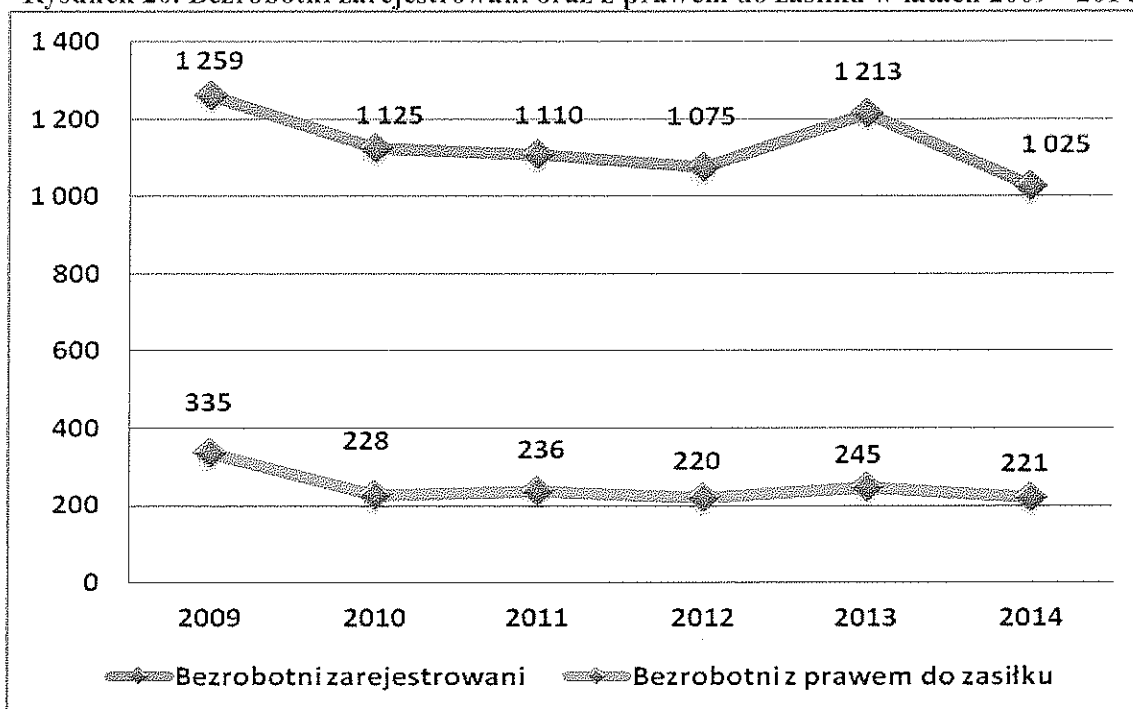
Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostródzie

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Ostródzie ogólna liczba zarejestrowanych bezrobotnych w 2014 r. wyniosła 1 025 osób, w tym 51,1% stanowiły kobiety. Prawo do zasiłku posiadało 221 osób, czyli 21,56% ogólnej liczby osób pozostających bez pracy. Szczegółowe dane dotyczące kształtowania się liczby zarejestrowanych bezrobotnych oraz osób posiadających prawo do zasiłku w latach 2009 - 2014 przedstawia powyższa tabela oraz poniższy wykres.

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Rysunek 20. Bezrobotni zarejestrowani oraz z prawem do zasiłku w latach 2009 - 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Bezrobocie to zjawisko społeczne powodujące zmniejszenie rozwoju społeczno - gospodarczego miasta, stanowiące istotny problem ekonomiczny. W miarę trwania bezrobocia pogłębia się izolacja społeczna i jednocześnie spadek aktywności. Wynika to z rozluźnienia więzi z dawnym środowiskiem, unikanie bezrobotnego przez innych znajomych z obawy prośby o pomoc, dobrowolnego ograniczania przez bezrobotnego kontaktów towarzyskich wynikającego z niechęci do pokazywania publicznie swojej trudnej sytuacji. Pogłębiający się niedostatek, izolacja społeczna, niemożność znalezienia nowego zatrudnienia, poczucie poniżenia pogarszają samopoczucie psychiczne. Zwiększają poczucie bezradności, obniżają samoocenę, budzą uzasadnione obawy o przyszłość.

Wszystkie negatywne skutki bezrobocia odciskają piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. Bezrobocie w dużym stopniu rzutuje na powstawanie w rodzinie: napięcia, stresu, powoduje konieczność rezygnacji z życia kulturalnego, realizacji planów, marzeń.

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

W procesie rewitalizacji należy uwzględnić także problemy osób chorych oraz niepełnosprawnych. Jak wynika z powyższych danych w 2014 roku aż 644 rodziny skorzystały z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności, natomiast 142 z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby. Konieczne jest zatem przeprowadzenie modernizacji infrastruktury wpływającej na zwiększenie dostępności obiektów publicznych dla osób niepełnosprawnych. W ramach wsparcia dla grup osób niepełnosprawnych oraz chorych należy realizować projekty zapewniające odpowiednie wsparcie socjalne i medyczne. Niepełnosprawność będąca efektem dysfunkcji natury fizycznej lub psychicznej powoduje w wielu przypadkach znaczne ograniczenia w codziennym życiu. Osoby niepełnosprawne muszą mierzyć się z licznymi problemami utrudniającymi ich normalne funkcjonowanie. Często są to kłopoty z korzystaniem ze środków publicznego transportu, dostępem do podstawowej opieki medycznej czy też po prostu brak zatrudnienia spowodowany niejednokrotnie gorszym wykształceniem, które z kolei jest wynikiem znacznie utrudnionego dostępu do podniesienia własnych kwalifikacji przez osoby niepełnosprawne. Często w społeczeństwie zauważamy tendencję do izolacji oraz ograniczania udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym. Tymczasem osoby dotknięte niepełnosprawnością bardzo potrzebują społecznego wsparcia i akceptacji. Program pomocy takim osobom powinien nie tylko ograniczać się do niezbędnych świadczeń i usług zdrowotnych oraz rozwiązań technologicznych ułatwiających poruszanie się w przestrzeni miejskiej. Niezwykle ważne jest także umożliwienie niepełnosprawnym pełnej integracji z lokalną społecznością, co w konsekwencji da szansę takim osobom na znalezienie zatrudnienia, a tym samym godne warunki życia. Należy również aktywnie wspierać wszelkie działania zmierzające do równouprawnienia osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałające ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe i warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że grupą wymagającą wsparcia są również osoby dotknięte problemami opiekuńczo - wychowawczymi, w 2014 r. z pomocy społecznej z tego tytułu skorzystało 185 rodzin. Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych to niezwykle istotny rodzaj dysfunkcji prowadzący do zaniedbań w rozwoju

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

najmłodszych mieszkańców miasta, co w rezultacie sprzyja utrwalaniu negatywnych postaw i zachowań. Jest ona wynikiem zaburzeń w funkcjonowaniu rodziny jako podstawowej grupy społecznej wywierającej najistotniejszy wpływ na rozwój jednostki.

Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych często jest wynikiem bezrobocia i wynikającego z niego ubóstwa, braku wsparcia ze strony innych osób, choroby, różnego rodzaju uzależnień, czy trudności w łączeniu pracy zawodowej z wychowywaniem dziecka.

Rodzina to źródło pierwszych więzi emocjonalnych dziecka, początek jego kontaktów międzyludzkich. Oddziałuje na zachowanie wychowanków wewnątrz rodziny oraz na zewnątrz, na ich ustosunkowanie się do innych osób, do wartości i systemu norm postępowania. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie pojawiają się walory wychowawcze niemożliwe do zastąpienia przez żadne inne środowisko. Zwłaszcza dla najmłodszych członków społeczeństwa dom oraz rodzina staje się podporą emocjonalną i ostoją bezpieczeństwa psychicznego. Zapewnia ona dziecku zaspokojenie podstawowych potrzeb emocjonalnych, daje poczucie bezpieczeństwa. W rodzinach zaburzonych rodzice nie potrafią stworzyć właściwego klimatu życia rodzinnego, rozładowywania napięć powstałych poza domem, właściwych wzorców komunikacji, dawania rodzinie poczucia bezpieczeństwa i obdarzania dzieci uwagą. Dzieci pochodzące z takich rodzin często są pozostawione same sobie, mają problemy w szkole - na skutek przeżywanych porażek szkolnych rezygnują z wysiłku zdobywania wiedzy. Dzieci odrzucone przez środowisko rodzinne szukają akceptacji wśród rówieśników, zaczynają wagarować i popadają w konflikty z prawem.

Rodzina jako podstawowa komórka społeczeństwa oraz naturalne środowisko rozwoju dzieci powinna zostać otoczona niezbędną ochroną i wsparciem, aby mogła w pełnym zakresie wypełniać swoje obowiązki w społeczeństwie. Należy zatem wspierać jej prawidłowe funkcjonowanie poprzez działania zmierzające do poprawy sytuacji życiowej.

Jednym z zadań do realizacji podczas procesu rewitalizacji jest także pomoc osobom z tytułu ochrony macierzyństwa. Zgodnie z danymi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Morągu w 2014 r. z tego powodu udzielono wsparcia 368 rodzinom. Świadczenia z tytułu

macierzyństwa mają na celu zapewnienie ochrony kobietom w ciąży oraz bezpośrednio po porodzie i zapewnienie realizacji funkcji opiekuńczej nad dzieckiem. Zapewnienie o ochronie macierzyństwa zostało zdefiniowane w Konstytucji RP, która w art. 18 uznaje macierzyństwo za samoistną wartość konstytucyjną i zapewnia mu ochronę i opiekę. Często prawa kobiet w ciąży oraz wychowujących małe dzieci są łamane, np. przez pracodawców. Niepewność jutra prowadzi do opóźniania decyzji o posiadaniu dziecka. To z kolei przekłada się na zmniejszanie liczby urodzeń oraz przyrostu naturalnego co zaczyna wywierać negatywne skutki dla całej społeczności. Należy zatem tworzyć odpowiednie warunki do pełnego rozwoju i funkcjonowania rodzin poprzez wspieranie ich we wszystkich fazach rozwoju - zwłaszcza poprzez tworzenie odpowiednich warunków do posiadania dzieci i łagodzenie obciążeń związanych z ich utrzymaniem. Dla realizacji polityki prorodzinnej konieczna jest ścisła współpraca organów samorządowych wszystkich szczebli, instytucji administracji państwowej oraz organizacji pozarządowych.

Kolejną grupą wsparcia wymagającą pomocy w procesie rewitalizacji są osoby mające trudności z przystosowaniem do życia po opuszczeniu zakładu karnego - w 2014 r. z tego tytułu wypłacono świadczenia 45 rodzinom. Zdecydowana większość osób karanych, zanim weszła w konflikt z prawem, znajdowała się w trudnej sytuacji życiowej wynikającej najczęściej z powodu uzależnień czy też braku umiejętności funkcjonowania w społeczeństwie. Osoby opuszczające zakłady karne charakteryzują się cechami utrudniającymi im proces ponownej adaptacji społecznej, są to m.in.: długa działalność przestępcza, brak wsparcia w rodzinie, różnego rodzaju uzależnienia, brak umiejętności wchodzenia w związki emocjonalne, lekceważący stosunek do norm moralnych, niska samoocena czy brak wiary we własne możliwości. Brak wsparcia ze strony rodziny oraz najbliższego otoczenia i instytucji administracji samorządowej uniemożliwi skazanemu skuteczne odbudowanie jego statusu społecznego, doprowadzi do pogłębienia poczucia wykluczenia i marginalizacji. Konieczne zatem jest udzielenie pomocy materialnej oraz psychicznej osobom opuszczającym zakład karny, gdyż minimalizuje to prawdopodobieństwo powrotu do działalności przestępczej, co przyczyni się do zwiększenia poziomu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

Z danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Morągu wynika, że w 2014 r. z powodu bezdomności z pomocy społecznej skorzystało 28 rodzin. Odnotowano, iż liczba ta z roku na rok systematycznie wzrasta. Na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej stwierdza się, że osobą bezdomną jest osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i nigdzie niezameldowana na pobyt stały. Bezdomność to zjawisko społeczne będące wynikiem najczęściej: alkoholizmu, utraty pracy powodującej brak środków do życia i eksmisję z miejsca zamieszkania, rozpadu rodziny, powrotu z zakładu karnego, przemocy w rodzinie, braku tolerancji czy zrozumienia dla osób zapadających na ciężkie choroby. Osoby bezdomne są wykluczone z właściwego funkcjonowania w życiu społecznym, tracą społeczną tożsamość, pozostają całkowicie poza rynkiem pracy, sferą edukacji i sferą opieki medycznej. Bezdomność to złożony, wieloaspektowy problem społeczny, gospodarczy, kulturowy i psychologiczny. Pomoc bezdomnym jako jedno z zadań własnych gminy może mieć formę udzielenia schronienia, zapewnienia posiłku czy ubrania, a także zasiłków celowych. Osoby bezdomne powinny zostać objęte kompleksowym programem wychodzenia z bezdomności polegającym na wspieraniu ich w rozwiązywaniu problemów życiowych, zwłaszcza rodzinnych i mieszkaniowych oraz pomocy w znalezieniu zatrudnienia. Niezbędne jest opracowanie profesjonalnego systemu pomocy, opierającego się na prawie i poszanowaniu godności każdego człowieka.

Grupą wymagającą wsparcia są bez wątpienia osoby uzależnione. W 2014 r. wsparcie z tego tytułu uzyskało 29 rodzin. Uzależnienia to bardzo złożony problem społeczny o wielu negatywnych skutkach, m.in.: wyniszczenie organizmu, zmniejszenie ogólnej aktywności życiowej, zawężenie relacji społecznych, negatywny stan psychiczny, niska samoocena. Konsekwencjami uzależnień mogą być utrata pracy i dochodów, co prowadzi do ubóstwa, zakłócenie prawidłowego funkcjonowania rodziny - agresja i przemoc w rodzinie, zniszczenie więzi z bliskimi, związanie z grupami przestępczymi, bezdomność. Konsekwencje te ponoszą nie tylko sami uzależnieni, ale także osoby im najbliższe, które cierpią na równi z uzależnionym. Dotyczy to zwłaszcza dzieci z domów dotkniętych uzależnieniem - są to m.in. ubóstwo, zaburzenia emocjonalne, poczucie zagrożenia, samotności, dezorientacji, zaburzenia

poczucia własnej wartości, zakłócenia rozwoju psychofizycznego, trudności w nauce. Pomoc osobom uzależnionym polega na podjęciu kompleksowych działań, są to: wczesne działania diagnostyczne i kierowanie na leczenie, uzależnienie wypłaty świadczeń finansowych od podejmowania przez podopiecznych działań zmierzających do rozwiązania problemu uzależnień, motywowanie do rozstania się z nałogiem, wsparcie dla osób leczących się oraz kończących leczenie.

2.3.3. Infrastruktura społeczna - edukacja i ochrona zdrowia

Edukacja

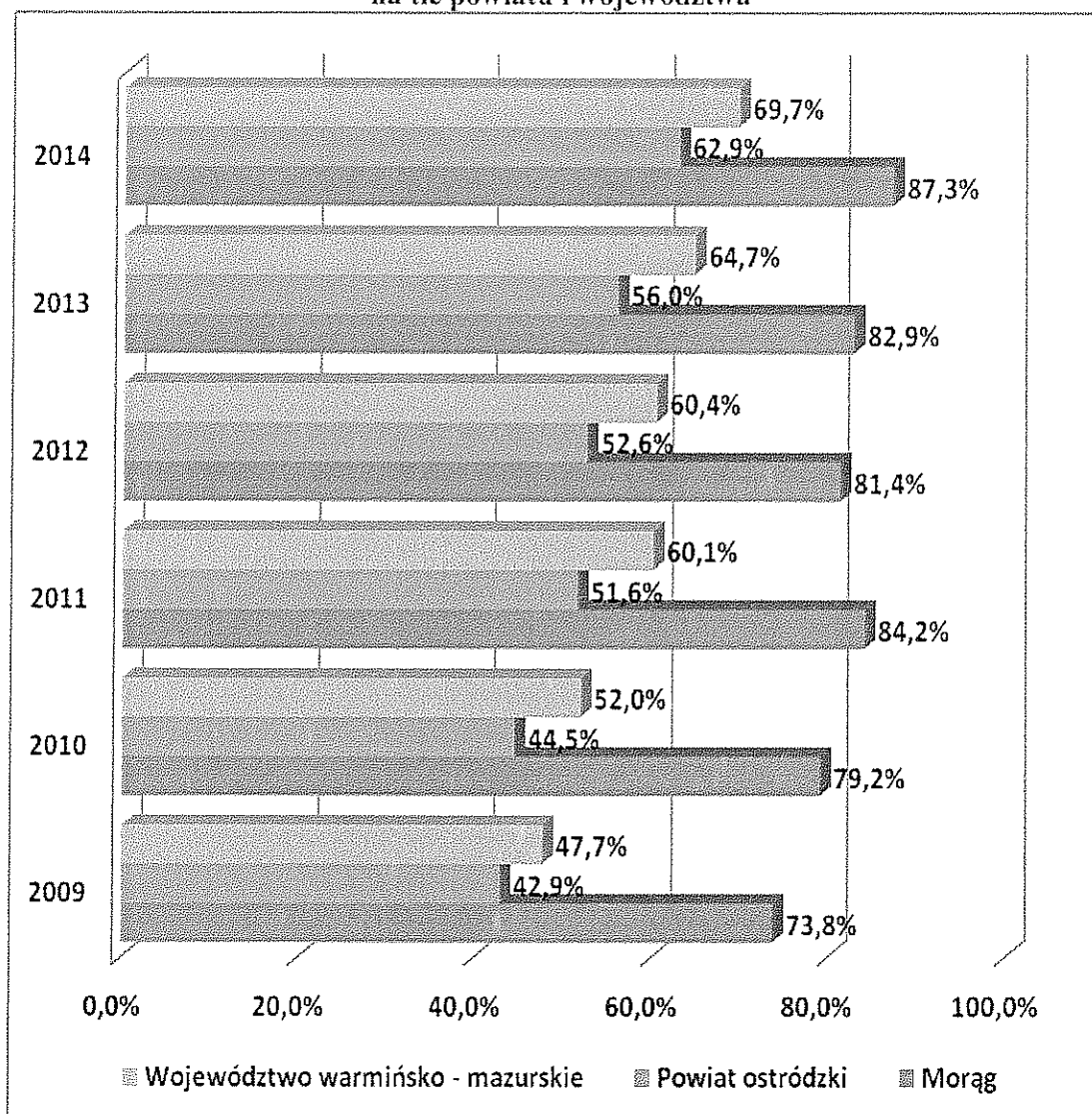
Edukacja pełni zasadniczą rolę w podnoszeniu kwalifikacji zasobów ludzkich oraz rozwiązywaniu problemów występujących na obszarach zdegradowanych. Niezwykle istotnym jest zatem równy dostęp lokalnej społeczności do edukacji przez całe życie oraz jak najwyższy poziom edukacji.

Ważnym wskaźnikiem, który obrazuje dostęp do usługi publicznej w zakresie wychowania przedszkolnego jest odsetek dzieci w wieku od 3 do 5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym. W analizowanym okresie nastąpił wzrost odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym na terenie Morąga. Niezwykle istotny jest także fakt, iż w każdym z badanych lat odsetek dzieci uczęszczających do przedszkola był zdecydowanie wyższy w Morągu niż w powiecie ostródzkim czy województwie warmińsko - mazurskim. Dane dotyczące odsetka dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w Morągu na tle powiatu i województwa prezentuje poniższy wykres.

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Rysunek 21. Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym (w wieku 3 - 5 lat) w Morągu na tle powiatu i województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Morągu systematycznie zmniejsza się liczba dzieci uczących się w szkołach podstawowych i gimnazjach. W 2014 roku w morąskich szkołach podstawowych uczyło się w 45 oddziałach 1 052 uczniów. Z kolei w miejscowych gimnazjach naukę w tym samym roku

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

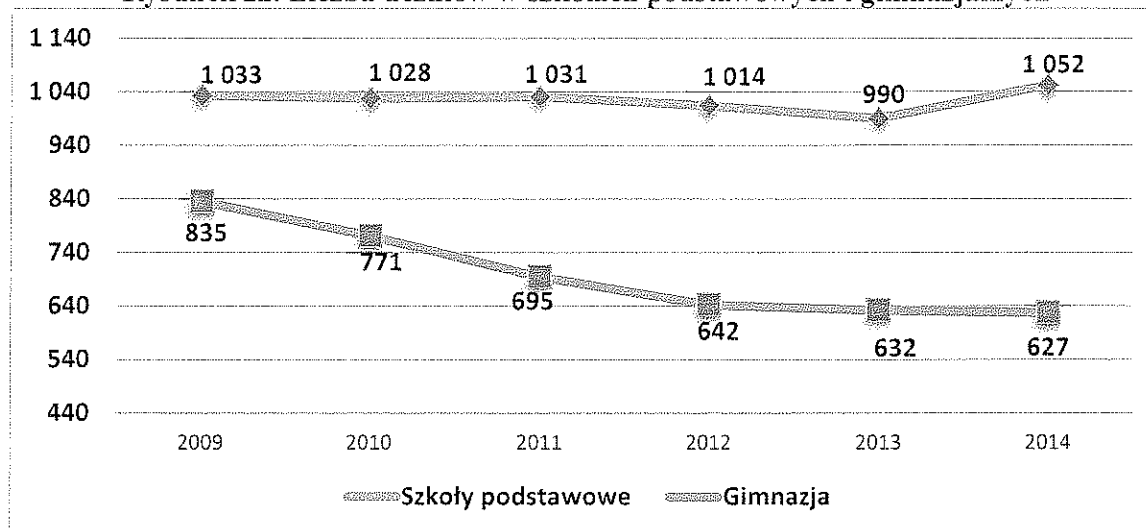
pobierało w 25 oddziałach 627 gimnazjalistów. W latach 2009 - 2013 liczba uczniów szkół podstawowych spadła o 4,2%, natomiast w ostatnim roku odnotowano niewielki wzrost o 6,3%.

Tabela 18. Szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne w Moragu w latach 2009 - 2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Szkolnictwo podstawowe						
Szkoły ogółem	3	3	3	3	3	3
Pomieszczenia szkolne	60	60	57	57	b. d.	b. d.
Oddziały w szkołach	47	47	46	44	40	45
Uczniowie	1 033	1 028	1 031	1 014	990	1 052
Absolwenci	204	165	159	167	170	148
Szkolnictwo gimnazjalne						
Szkoły ogółem	2	2	2	2	2	2
Pomieszczenia szkolne	53	44	44	44	b. d.	b. d.
Oddziały w szkołach	33	31	28	26	25	25
Uczniowie gimnazjów	835	771	695	642	632	627
Absolwenci gimnazjów	285	269	250	246	219	178

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 22. Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

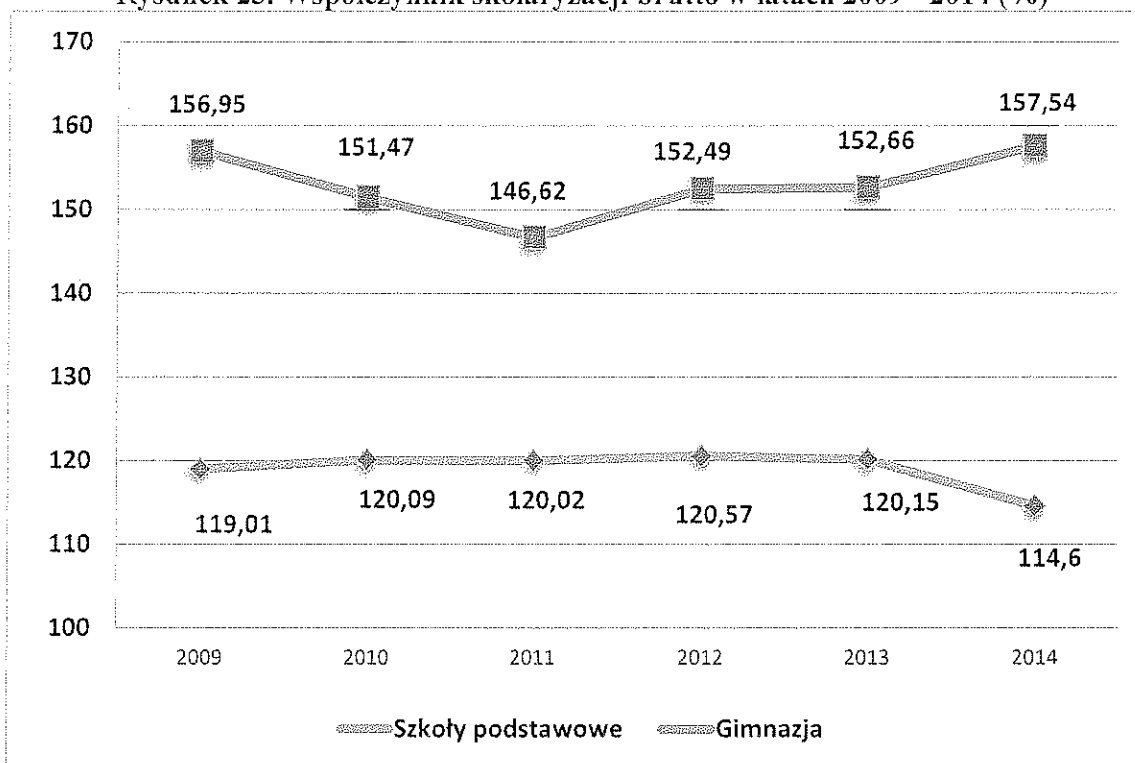

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

W gimnazjach z kolei obserwujemy ciągły spadek ogólnej liczby dzieci - w badanym okresie aż o 24,9%. Malejąca liczba uczniów wynika ze zmniejszającej się, w ostatnich czterech latach, liczby ludności w Morągu, w tym osób w wieku przedprodukcyjnym. Systematycznie malejąca liczba uczniów świadczy o zmniejszającym się kapitale społecznym miasta. Szczegółowe dane dotyczące liczby uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach w Morągu na przestrzeni ostatnich kilku ostatnich lat przedstawia powyższa tabela oraz wykres.

Współczynniki skolaryzacji to podstawowe wskaźniki stosowane do badania poziomu edukacji. Stopa skolaryzacji to odsetek osób uczących się obliczany w stosunku do liczby ludności w określonym przedziale wiekowym.

Rysunek 23. Współczynnik skolaryzacji brutto w latach 2009 - 2014 (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

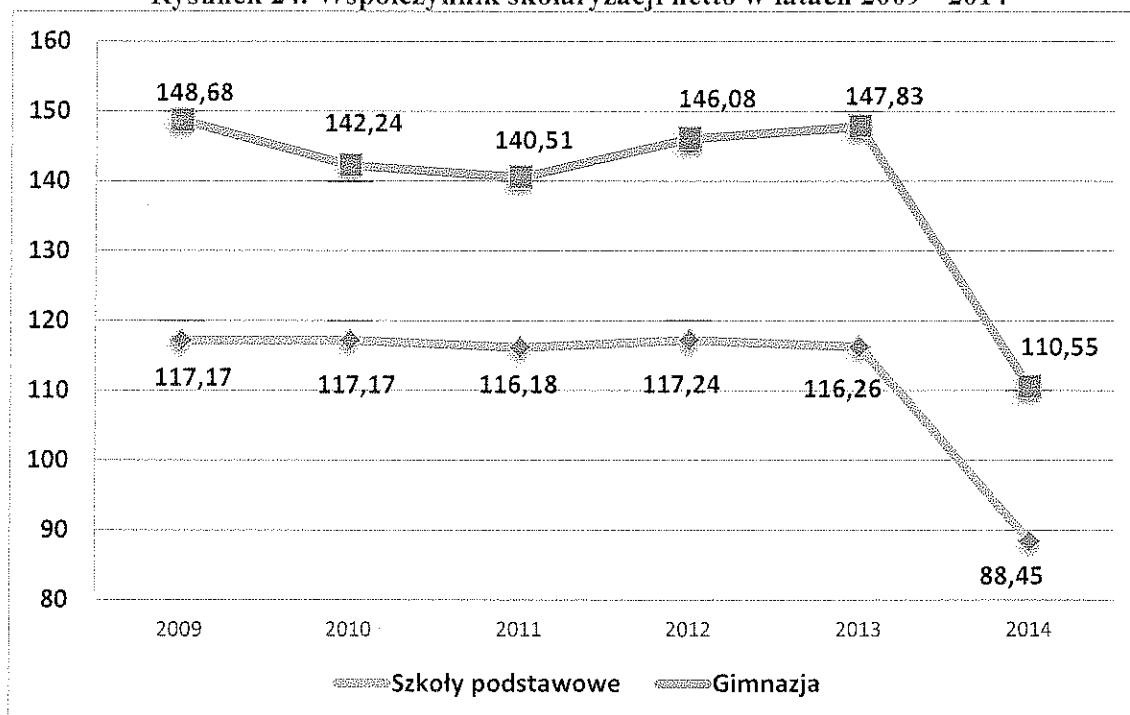

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Współczynnik skolaryzacji brutto określa stosunek liczby osób uczących się, według stanu na początek roku szkolnego, na danym poziomie kształcenia do liczby osób będących w wieku przypisanym temu poziomowi nauczania. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych funkcjonujących na terenie miasta wyniósł w 2014 roku 114,6% i w porównaniu do roku 2009 zmniejszył się o 4,41%. Natomiast w przypadku miejscowych szkół gimnazjalnych w 2014 roku ukształtował się na poziomie 157,54%, co w stosunku do roku 2009 oznacza wzrost o 0,59%. Dane dotyczące kształtowania się poziomu współczynnika skolaryzacji w odniesieniu do szkół podstawowych i gimnazjów na przestrzeni lat 2009 - 2014 prezentuje poniższy Rysunek 23.

Współczynnik skolaryzacji netto z kolei to stosunek liczby osób, w danej grupie wiekowej, uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej, jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.

Rysunek 24. Współczynnik skolaryzacji netto w latach 2009 - 2014

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

W przypadku szkół podstawowych współczynnik ten w 2014 roku ukształtował się na poziomie 88,45% i w porównaniu do roku 2009 odnotowano znaczny spadek o 28,72%. Duży spadek wartości tego wskaźnika zanotowano także w odniesieniu do gimnazjów o 38,13% w badanym okresie.

Na terenie Morąga działalność oświatowa prowadzona jest w następujących placówkach:

- Przedszkole "Jedyneczka", ul. 11 Listopada 11;
- Przedszkole nr 2, ul. Armii Krajowej 15;
- Przedszkole nr 6 "Pod Zielonym Parasolem", ul. Pomorska 23;
- Klub Malucha "Smoczek", ul. Żeromskiego 9C/4;
- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Mikołaja Kopernika, ul. Szkolna 9;
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Władysława Reymonta, ul. Żeromskiego 26;
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Jana Brzechwy, ul. Wróblewskiego 17;
- Szkoła Podstawowa nr 4, ul. Kajki 2;
- Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II, ul. Mickiewicza 25;
- Gimnazjum nr 2 im. Polskich Olimpijczyków, ul. Żeromskiego 26;
- Zespół Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących im. 9 Drezdeńskiej Brygady Artylerii, ul. Kujawska 1;
- Zespół Szkół Licealnych, ul. 11 Listopada 7;
- Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych nr IV, ul. Kujawska 1.

Ochrona zdrowia

Na terenie Morąga w 2014 roku funkcjonowało 12 przychodni ogólnych, w których udzielono 126 413 porad lekarskich. W mieście działało 8 aptek, a liczba ludności przypadająca na aptekę ogólnodostępną wyniosła 1 784 osoby. Dane dotyczące opieki zdrowotnej w Morągu w latach 2009 - 2014 przedstawia poniższa tabela.

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Tabela 19. Opieka zdrowotna w Morągu w latach 2009 - 2014

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Przychodnie ogółem	12	12	12	12	12	12
Przychodnie na 10 000 mieszkańców	8	8	8	8	8	8
Udzielone porady lekarskie	71871	144374	104659	126630	137100	126413
Liczba aptek	8	10	8	8	8	8
Ludność przypadająca na aptekę ogólnodostępną	1 755	1 461	1 821	1 807	1 795	1 784

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Opiekę zdrowotną na terenie miasta zapewniają:

- Szpital Miejski w Morągu Sp. z o. o., ul. Generała Jana Henryka Dąbrowskiego 16 - w strukturze szpitala znajduje się sześć oddziałów szpitalnych (wewnętrzny, chirurgii ogólnej, neurologiczny, rehabilitacyjny, dziecięcy, ginekologiczny), dwa oddziały specjalistyczne, blok operacyjny oraz komórki diagnostyczne; placówka świadczy również usługi w ramach opieki długoterminowej w zakładzie opiekuńczo - leczniczym; udzielane są także porady specjalistyczne i sprawowana jest całodobowa opieka stacjonarna oraz ambulatoryjna;
- Ambulatorium z Izbą Chorych, ul. Wojska Polskiego 33;
- NZOZ "Twoje Zdrowie" Przychodnia Miejska, ul. Warmińska 23;
- Niepubliczny Specjalistyczny Zakład Opieki Zdrowotnej, ul. Kościuszki 2A;
- NZOZ "LUX - ART" Sp. p., ul. Warmińska 23;
- NZOZ "Medena" Psychiatria i Leczenie Uzależnień, ul. Dworcowa 13;
- NZOZ Centrum Szulc Sp. p. Lekarzy i Pielęgniarek, ul. Dąbrowskiego 38;
- NZOZ "AMIRA", ul. Witosa 18;
- NZOZ Poradnie Specjalistyczne, ul. Mickiewicza 44A;
- NZOZ Specjaliści Dziecięcy, ul. Dąbrowskiego 16;
- NZOS "Ząbek" s. c. ul. Ogrodowa 23;
- NZOZ "Okularniks", ul. Warmińska 23;

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

- NZOZ Poradnia Położnictwa i Chorób Kobiecych, ul. Jana Pawła II 3/24;
- NZOZ Przychodnia "NARIE" S. C., ul. Mickiewicza 44A;
- Poradnie Specjalistyczne, ul. Dąbrowskiego 16;
- Przychodnia Opieki Zdrowotnej i Rehabilitacji Zawodowej Inwalidów, ul. Warmińska 12B.

2.3.4. Organizacje pozarządowe

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty niebędące organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej, których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku. Często nazywa się je "trzecim sektorem", w odróżnieniu od sektora publicznego oraz sektora przedsiębiorstw. Jednostki te działają z własnej inicjatywy, na rzecz wybranego interesu publicznego, często przyczyniając się do rozwiązywania trudnych problemów społecznych.

Na terenie Morąga funkcjonują następujące organizacje pozarządowe:

- ZHP Chorągiew Warmińsko - Mazurska HUFIEC MORĄG, ul. Wenecka 1;
- Polski Czerwony Krzyż, Zarząd Rejonowy w Morągu, ul. Dworcowa 9/14;
- Stowarzyszenie Ludności Niemieckiej "Herder", ul. Pomorska 23;
- Koło Związku Ukraińców w Polsce, ul. Jana Pawła II 1;
- Fundacja Promocji Przedsiębiorczości "POGEZANIA", ul. Prusa 10;
- Lokalna Organizacja Turystyczna "Kraina Nieodkrytych Tajemnic", Plac Jana Pawła II 1;
- Morąska Organizacja Kobiet Aktywnych "MOKA", ul. Dworcowa 7;
- Morąskie Stowarzyszenie "Amazonek", Plac Jana Pawła II 1;
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy, Plac Jana Pawła II 1;
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło w Morągu, Plac Jana Pawła II 1;
- Uniwersytet Trzeciego Wieku, Plac Jana Pawła II 1;
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy, Plac Jana Pawła II 1;

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA MORĄG DO ROKU 2023

- Morąska Galeria w Ratuszu przy Stowarzyszeniu Miłośników Wsi Warmińsko - Mazurskiej, Plac Jana Pawła II 1;
- Morąskie Stowarzyszenie Wspierania Rodzin, ul. Żeromskiego 19;
- Morąskie Stowarzyszenie Pomocy Psychicznie i Nerwowo Chorym, ul. Dworcowa 7;
- Stowarzyszenie "Przyjaciel Szpitala - Eskulap", ul. Dąbrowskiego 16A;
- Stowarzyszenie "Stare Miasto", ul. Wenecka 1;
- Morąskie Stowarzyszenie Motocyklowe "Szerszeń", ul. Wierzbowa 1;
- Polski Związek Wędkarski Koło Miejsko-Gminne, ul. Adama Mickiewicza 19;
- Oddział Warmińsko - Mazurski Polski Związek Głuchych Koło Zakładowe, ul. Warmińska 12 B;
- Polski Związek Niewidomych Okręg Warmińsko - Mazurski Zarząd Koła w Morągu, Plac Jana Pawła II 1;
- Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem Koło Chorych na Stwardnienie Rozsiane, Plac Jana Pawła II 1;
- CARITAS Diecezji Elbląskiej przy Parafii Św. Józefa, ul. Herdera 1;
- Chrześcijańskie Stowarzyszenie Dobroczynne Oddział Terenowy w Morągu, ul. Przemysłowa 7;
- Stowarzyszenie "VICTORIA", ul. Warmińska 15B/6;
- Związek Kombatantów RP i Więźniów Politycznych Koło Miejsko Gminne, ul. Wenecka 1;
- Związek Inwalidów Wojennych RP Oddział w Morągu, ul. Wenecka 1;
- Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Koło w Morągu, ul. Kwiatowa;
- Związek byłych żołnierzy zawodowych i oficerów Rezerwy W.P, Al. Wojska Polskiego;
- Stowarzyszenie Kupców Morąskich, ul. Narutowicza;
- Stowarzyszenie "Caloritas", ul. Pułaskiego;

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

- Morąskie Stowarzyszenie Miłośników Przyrody "Eko -Głos", Plac Jana Pawła II;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Chóru Żeńskiego "Passionata", ul. Kajki 2;
- Morąski Klub Żeglarski "KEJA", ul. Wrzosowa;
- Stowarzyszenie Warmińsko - Mazurska Grupa Offroad, ul. Warmińska;
- Stowarzyszenie Rozwoju Edukacji, Nauki i Kultury "Trzynastka" przy LO im. L. Kruczkowskiego w Morągu, ul. 11 Listopada 7.

2.3.5. Identyfikacja problemów w sferze społecznej

Główne problemy Morąga w sferze społecznej, zdiagnozowane w wyniku przeprowadzonej analizy to:

- zmniejszający się udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności oraz osób w wieku produkcyjnym przy jednoczesnym rosnącym udziale osób w wieku poprodukcyjnym;
- wyższe wskaźniki obciążenia demograficznego niż w powiecie i województwie;
- wysoka stopa bezrobocia;
- zmniejszająca się liczba urodzeń;
- zmniejszające się saldo migracji;
- saldo migracji w przeliczeniu na 1 000 osób niższe niż w powiecie i województwie;
- zmniejszająca się corocznie liczba uczniów w gimnazjach;
- zmniejszający się współczynnik skolaryzacji brutto dla gimnazjów;
- zmniejszający się współczynnik skolaryzacji netto dla szkół podstawowych i gimnazjów;
- duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej;
- zagrożenie wzrostem ilości zachowań patologicznych będących następstwem biedy i bezrobocia;
- problem wykluczenia społecznego.

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

2.4. Sfera mieszkaniowa

Wśród mieszkań w Morągu występują budynki jednorodzinne oraz wielorodzinne spółdzielcze, komunalne i osób fizycznych. Zasoby mieszkaniowe miasta to znaczący odsetek budynków wzniesionych w latach osiemdziesiątych ubiegłego stulecia, charakteryzujących się przestarzałą technologią z tzw. "wielkiej płyty". Budynki wybudowane w tej technologii cechuje niska jakość wykorzystanych materiałów budowlanych oraz niska efektywność energetyczna. Konieczne jest zatem podejmowanie działań modernizacyjnych i remontowych takich budynków, co pozwoli na poprawę przestrzenną i społeczną struktury osiedli.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w Morągu na koniec 2014 r. zlokalizowane były 5 223 mieszkania. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat ogólna liczba mieszkań na terenie miasta wzrosła o 5%. W tym samym czasie powierzchnia użytkowa wzrosła o 4,5% i w 2014 r. ukształtowała się na poziomie 306 431 m². Blisko 99% mieszkań w Morągu w 2013 r. było wyposażonych w wodociąg, nieco mniej - 97,2% posiadało łazienkę, a 90,7% centralne ogrzewanie. Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno - sanitarne jest na wysokim poziomie, co znacznie podnosi standard życia lokalnej społeczności. Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące zasobów mieszkaniowych Morąga w latach 2009 - 2014.

Tabela 20. Zasoby mieszkaniowe Morąga

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Mieszkania	4 976	5 095	5 106	5 198	5 219	5 223
Izby	17 608	18 071	18 110	18 336	18 420	18 439
Powierzchnia użytkowa mieszkań (m ²)	293209	298025	299010	304114	305937	306431
Procentowy udział mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno - sanitarne						
Wodociąg	99,8	99,7	99,7	99,7	99,8	b. d.
Łazienka	95,1	97,1	97,1	97,2	97,2	b. d.
Centralne ogrzewanie	89,2	90,5	90,5	90,7	90,7	b. d.

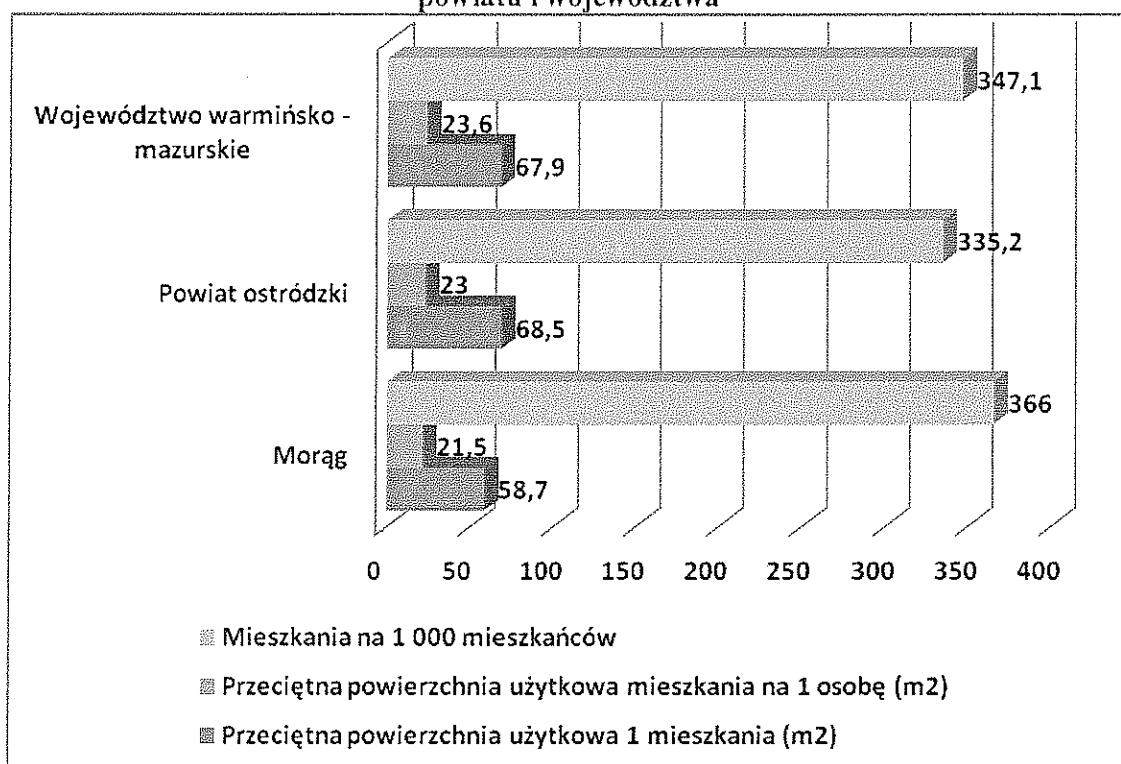
Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Analizując dane Głównego Urzędu Statystycznego stwierdza się, że przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania w Morągu w 2014 r. była niższa niż przeciętna powierzchnia w powiecie ostródzkim czy w województwie warmińsko - mazurskim. Taka sama sytuacja występuje w przypadku przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania przypadającej na jedną osobę. Tutaj również wartość wskaźnika dla Morąga jest niższa niż dla powiatu czy województwa. Natomiast w przypadku liczby mieszkań przypadających na tysiąc mieszkańców, Morąg wyprzedza zarówno powiat, jak i województwo. Poniższy wykres prezentuje wartości wskaźników zasobów mieszkaniowych dla Morąga, powiatu ostródzkiego i województwa warmińsko - mazurskiego.

Rysunek 25. Wskaźniki zasobów mieszkaniowych w 2014 r. dla Morąga, powiatu i województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

Sytuacja mieszkaniowa na terenie Morąga jest trudna z uwagi na duże zapotrzebowanie na mieszkania ludności o ograniczonych dochodach finansowych. Każdego roku odnotowuje się wysoką liczbę wniosków oczekujących na przydział lokali mieszkalnych. W celu zaspokojenia tych potrzeb niezbędny jest rozwój budownictwa wielorodzinnego komunalnego, czynszowego i w ramach inwestycji deweloperów. Niezmiernie ważnym zadaniem, oprócz budowy nowych mieszkań, jest także poprawa stanu technicznego oraz podniesienie standardów zabudowy sprzed 1944 r., która stanowi blisko 1/4 ogólnych zasobów mieszkaniowych Morąga.

W 2014 r. liczba mieszkań komunalnych w zasobach gminy wyniosła 369 lokali. Ich liczba w 2013 r. ukształtowała się na poziomie 380, a w 2012 r. - 404 lokale.

W 2014 r. złożono 13 wniosków o przyznanie mieszkań komunalnych, natomiast dwa lata wcześniej aż 245. Na mieszkania socjalne oczekiwało w 2014 r. 7, a w 2013 r. 30 osób.

2.5. Analiza SWOT

Kluczowym elementem stosowanym w analizie sytuacji miasta Morąg jest analiza SWOT. To narzędzie, dzięki któremu można przeanalizować i rozpoznać silne i słabe strony (Strengths i Weaknesses) miasta oraz istniejące potencjalne szanse i zagrożenia (Opportunities i Threats) płynące z otoczenia zewnętrznego. Analiza SWOT definiuje czynniki, które mogą pomóc w realizacji zaplanowanych działań (silne strony i możliwości) oraz te, które mogą stanowić potencjalną przeszkodę, co oznacza, że należy je przezwyciężyć lub chociaż zminimalizować w celu osiągnięcia oczekiwanego rezultatu (słabe strony i zagrożenia).

Poniższa analiza SWOT jest podsumowaniem sporządzonego opisu sytuacji społeczno - gospodarczej Morąga.

Tabela 21. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1) Korzystne położenie geograficzne sprzyjające rozwojowi turystyki, 2) Wybitne walory przyrodniczo – krajobrazowe, 3) Dogodne połączenia komunikacyjne, 4) Liczne obiekty zabytkowe, 5) Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyższa niż w powiecie i województwie, 6) Duża liczba organizacji pozarządowych, 7) Wzrost liczby turystów odwiedzających miasto, 8) Dość dobrze rozwinięta działalność kulturalna, 9) Wysoki odsetek osób korzystających z instalacji na tle powiatu i województwa, 10) Wysoki wskaźnik pracujących w porównaniu do powiatu i województwa, 11) Duża liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON na tle powiatu i województwa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Negatywne procesy demograficzne (starzejące się lokalne społeczeństwo), 2) Malejący przyrost naturalny (w ostatnim badanym roku ujemny), 3) Ujemne saldo migracji, 4) Wzrost wartości wskaźników obciążenia demograficznego, 5) Zmniejszający się kapitał społeczny miasta (spadek liczby uczniów), 6) Wzrost patologii społecznych, 7) Bariery architektoniczne będące poważnym utrudnieniem dla osób niepełnosprawnych, 8) Konieczność rozbudowy i modernizacji bazy turystycznej, 9) Niewykorzystany w pełni potencjał turystyczny miasta, 10) Trudna sytuacja mieszkaniowa w mieście, 11) Konieczność modernizacji i remontów budynków z tzw. „wielkiej płyty”, 12) Konieczność poprawy estetyki przestrzeni miejskiej.
SZANSE	ZAGROZENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1) Możliwość pozyskania środków pomocowych z Unii Europejskiej, 2) Zwiększenie możliwości wymiany gospodarczej i turystycznej przez integrację europejską, 3) Zmiany legislacyjne mające wpływ na zwiększenie zatrudnienia, 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Silna konkurencja okolicznych miejscowości w pozyskiwaniu potencjalnych inwestorów, 2) Negatywne oddziaływanie skutków światowego kryzysu gospodarczego, 3) Niestabilna sytuacja społeczno – gospodarcza państwa, 4) Brak stabilizacji legislacyjnej,

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014

<ul style="list-style-type: none">4) Napływ inwestorów przyczyniających się do rozwoju lokalnej infrastruktury,5) Rozwinięty system bankowy, duża dostępność kredytów,6) Systematycznie rosnący poziom dochodów ludności powodujący wzrost siły nabywczej,7) Rosnąca świadomość młodzieży w zakresie kształcenia powiązanego z kwalifikacjami zawodowymi,8) Rozwój społeczeństwa informacyjnego (elektroniczny obieg dokumentów),9) Turystyka jako perspektywiczny kierunek rozwoju gospodarczego miasta,10) Efektywna promocja miasta.	<ul style="list-style-type: none">5) Niejasny i skomplikowany system podatkowy,6) Ograniczone nakłady budżetowe na oświatę, ochronę zdrowia,7) Skomplikowana procedura ubiegania się o środki pomocowe z Unii Europejskiej,8) Nieefektywne wykorzystanie możliwości finansowych z funduszy europejskich,9) Brak efektywnej współpracy między kapitałem prywatnym a instytucjami publicznymi,10) Niska świadomość ekologiczna społeczeństwa,11) Występowanie patologii społecznych.
---	--

Źródło: Opracowanie własne

Projekt finansowany przy udziale środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego na lata 2009-2014